

βασιλεῖ (πυθάνομαι γάρ σε τὰ μέγιστα παρ' αὐτῶν ἰσχύειν), προθυμότερος; ἔσται ἐπὶ τὴν εὐεργεσίαν.

Χώρει δὴ, μεγαλοπραπέστατε ἄνερ, ἐπὶ τῷ βορῶθῃσι: Γεωργίῳ· καὶ διὰ τὴν εἰς αὐτὸν εὐεργεσίαν βεβαίωσον τὴν φήμην ἣν παρὰ πάντων, ὡς ἔφην, ἐπ' εὐεργεσίᾳ καὶ ἐλευθεριότητι ἐκτήσω.

Ἐὶ δέ τι καὶ τὸ ἐμὸν ἰσχύει παρὰ σοὶ (εἰκὸς δὲ ἰσχύειν διὰ γῆρας, καὶ ἐπιστήμην ἣν μέ φασι πολλοὶ κεκτηθῆσθαι), βοήθει καὶ δι' ἐμοῦ Γεωργίῳ. Βουλομένη γὰρ ἂν αὐτὸν τὰ μέγιστα εὐτυχεῖν, ἀγαθὸν ἄνδρα ὄντα καὶ πολλὰ καὶ αἰκόγυα καὶ δεδρακότα ὑπὲρ ἐμοῦ.

Ταῦτα μὲν ὅτι οὕτω δράσεις, καὶ φησὶθήσεις Γεωργίῳ, εὖ οἶδα. Ἐμὲ δὲ εἰ μὲν ἔψαι, φίλον πατρικὸν εὖ οἶσθ' ὅτι ἔψαι· ἐν δέ τι διὰ γῆρας συμβῆ καὶ οὐ

(1) A, ἐν Λουδοβίῳ. Data fuit epistola (Lugduni? Londini?) a. d. Martii mensis 1476.

δυνήσομαι σὲ ἰδεῖν, φίλον καὶ οὕτως ἔσθαι πατρικὸν καὶ πάντα εἰοικμον σοῦ χάριν ποιεῖν. Πάντες γὰρ, ὅσοι τῆς ἑλληνικῆς ἀμυδρὸν γοῦν ἐπαίρουσι φωτῆς, πάντες σοὶ χάριτα; τὰς μεγίστας ὀφείλουσιν, ἀνδρὶ φρονίμῳ ὄντι καὶ περὶ τὰς πολεμικὰς πράξεις κάλλιστα ἐξησκημένῳ, καὶ τιμῶντι δι' ἀρετὴν οὐ σαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δυστυχῆς τῶν Ἑλλήνων γένος. Πρόσθετες δὲ τοῖς ἄλλοις σοὺ καλοῖς καὶ τὴν εἰς Γεωργίον τὸν φίλον δικαίαν εὐεργεσίαν, ἵνα δὴ μὴ μόνον ἐν πολέμοις καὶ πολιτικαῖς πράξεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς εἰς τοὺς φίλους εὐεργεσίαις, κάλλιστος ἀνδρῶν εἶναι δοκῆς.

Καὶ ὁ Θεὸς ποιήσαι τὴν μεγαλοπρίπειάν σου εὐδαίμονα.

Ἐν Λουδοβίῳ (1), Μουνυχιῶνος τρίτη ἰσταμένου.

CONSTANTINOPOLITANORUM IMPERATORUM NOVELLÆ CONSTITUTIONES.

(1220-1453 *)

I. *Imp. Theodori Lascaris pactio cum Venetis* (a). A
(A. 1220.)

Theodorus in Christo Deo fidelis Imperator et moderator Romanorum et semper augustus Commanus Lascarus.

Conventio pacem puram firmamque et sine scandalo habere rerum, felicissimo et nobilissimo domino Ja. Teupulo, de mandato altissimi Ducis Venecie Potestate Venetorum in R[omania] et Despote Imperii Romanie et quarte Partis et dimidio ejus Imperii vice sui dominatore, a festo Assumptionis supersancte Dei Genitricis et sempervirginis Marie nuper venturo presentis mensis Augusti hujus currentis septime indictionis anno a principio mundi sex millesimo DCC vigesimo octavo, ut omnes Veneti et homines Venecie cunctes, stantes et reddeutes in omnibus terris mei Imperii, et in omnibus diversis aliis locis per terram et per mare, cum navibus ipsorum et cum hominibus et rebus omnibus infra astantibus eisdem navibus, ab Imperio meo

et hominibus ejusdem sine dampno et sine molestia et sine aliqua inquietatione conservabuntur. Et isti Veneti cum omnibus rebus ipsorum in omni subjectione terrarum mei Imperii per terram et per mare debent esse liberi et sine commercio et sine aliqua alia dactione, et debent facere, qualescunque merces eis placent, per totum Imperium meum et sine aliqua inquisitione.

Mercatores quidem terrarum Imperii mei in Constantinopoli et in aliis terris tue dominationis, cunctes, stantes et reddeutes, debent facere merces ipsorum sine impedimento, salvo jure commercii, quod dare debent.

Conventum est et hoc, quod, si aliqua navis hominum Venecie periclitabitur vel mercatores terrarum tue dominationis in partibus terrarum mei Imperii; vel si navis hominum mei imperii periclitabitur in partibus terrarum tue dominationis, res, que de ambabus partibus extracte fuerint de periculo, reddi debent hominibus qui de periculo exierint.

(a) Ex Libro albo fol. 47, et Libris pactorum (**), I, fol. 242, et II, fol. 256, ediderunt Tafel et Thomas:

Urkunden zur älteren Handels- und Staatsgesch. d. Rep. Venedig. II (Wien 1857) p. 205-207.

(*) Supra jam Leonis Philosophi (tom. 107), Constantini Porphyrogeniti (tom. 113), Basilii Porphyrogeniti (tom. 117), Alexii Comneni (tom. 127), Manuelis Comneni, Alexii Comneni II (tom. 133), Isaacii Angeli (tom. 135), novellas Constitutiones recudimus, eas nunc uno tenore exhibemus quas ediderunt eorum successores qui inde ab anno 1220 usque ad captam anno 1453 urbium regionem imperium Nicæense vel Constantinopoli, tenuerunt. — Omnes collegi, editas emendavi, ineditas adjecti V. C. Zachariæ a Lingenthal in suo *Jure Græco-Romano* Lipsiæ anno 1857, apud T. O. Weigelium cum notis edito.

(**) Ita appellatæ sunt collectiones documentorum ad rempublicam Venetam spectantium, quas dux Andreas Dandolo (1342-1354) conscribi curavit. De his videndi sunt Tafel et Thomas *Der Doge Andreas und die von demselben angelegten Urkundensammlungen*, Munich 1855 4°.

Et si aliquis de parte mei Imperii vel de parte tue dominationis mortuus fuerit in aliqua terre mei Imperii vel tue dominationis, res defuncti debeant dari secundum tenorem sui testamenti et per securitatem. Et si sine testamento mortuus erit, et inveniatur aliquis de genere vel de gente sua, debet recipere res defuncti pro parte defuncti. Et si aliquis mortuus fuerit sine testamento, et non fuerit inventus in morte sua aliquis de genere nec de gente sua, res istius debent conservari ex parte illius, cujus terra est, in qua mortuus erit; et debent reddi hec res illis hominibus, quibus alia pars nominaverit, per scriptum et securitatem.

Conventum est et hoc: pro rebus mercatorum, qui periclitati sunt in terris mei Imperii a principio nuper transactio treuge, vel qui periclitabuntur, et pro aliis hominibus tue dominationis rationem fecerit Imperium meum convenienter; que dominatio tua debet similiter operari in illis, qui periclitati sunt vel periclitabuntur in hoc tempore, mercatoribus Imperii mei convenienter.

Conventum est inter hoc, quod nec Imperium meum, neque tuus dispotatus habeat licentiam formare ypperperos vel manuelatos, aut stamena equalis forme alterius partis.

Convenit et hoc: Imperium meum promisit, quod usque ad complimentum quinque annorum pacis nec galee neque currentia ligna Imperii mei debeant habere licentiam transire de Constantinopoli, nisi hoc fuerit de voluntate tue dominationis. Neque solidarios debet tollere Imperium meum a parte tue dominationis, nisi et hoc fuerit de voluntate tue dominationis.

Hec omnia superius declarata Juravit Imperium meum proprio ore super sancta Dei evangelia et super honorabilem et vivificam crucem et super aconam (b) Dei Genitricis, quod servabit hec usque ad complimentum quinque annorum.

Et inde factum est presens chrusobolum verbum mei Imperii pro mense Augusti, VII indictione anno a principio mundi sex millesimo DCCXXVIII, in quo nostra potentia a Deo data subsignavit. Theodorus in Christo Deo fidelis Imperator et moderator Grecorum Comnanus Lascarus.

II. Imp. Joannis Ducæ Vatatzæ de monasterio ad montem Lembo prope Smyrnam restaurando (c). (A. 1228.)

Οἱ οὐρανοὶ φησ
 γλώσση μὴ
 τὸ νοερόν
 εὐμουσόν τε
 ἔφειλθην εὐχαρ.
 εὐεργέτην ἄν
 ἀποκεκρυμ.
 κόρον αὐτῆς ἡ

(b) I. e. εἰκόνα, *imaginem*.
 (c) Ex cod. Vind. hist. Gr. 68 primus edidit Za h. a Lingenthal. Initio quedam desiderantur,

αυτο ἄρα φησ
 γήσει καὶ ἐν μο
 ποικίλην οὕτω θεοῦ σοφίαν ἄν
 μὴ γανήσεται πολύφωνον ἁρμονίαν ἐν μουσικοῖς τε-
 λεωτάτῳ συστήματι καὶ τῆ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ δο-
 ξολογήσει τὴν εὐεργέτην. Ἄν δὲ καὶ εἰς τὴν βασι-
 λειαν τῆς αὐτοκρατορίας περιωπὴν ἐπῆρται, τὸ βάρ-
 ρος τῆς ὀφειλῆς ὑπερταλαντεύει πᾶσαν κίνησιν καὶ
 δύναμιν νοῦ καὶ σοφίαν γλώττης καὶ εὐπορίαν. Καὶ
 οὕτως ὑπὲρ ἅπαντας καὶ οἱ βασιλεῖς τὴν δυνατὴν
 ἀμειβὴν ὀφείλουσι τῷ θεῷ. Ὁ καὶ ὁ θεῖος χρησμιγ-
 δὸς Δαυτῖδ ἐν πνεύματι παρυπέφαινεν

. Κύριε λέγων
 καὶ ἀσάτωσαν
 καὶ δι' ἑαυτῶν
 οὐντες ἐφ' ἑαυτῶν
 ἔκχειρίαν
 μόνας ἰδίας
 ον τοῖς μοναχοῖς περὶ
 καὶ τὰς ἐκείνων
 δὲς ὡς ἐκ μηχανῆς
 ασι καὶ πολύφωνον
 καὶ ἡν τὴν ἁρμονίαν καὶ τῆς βασι-
 λικῆς μεγαλειότητος ἀποτελέσαιεν ὡς ἐπέξιον, καὶ
 τοὺς ἀσκητὰς ἀνθ' ἑαυτῶν ἀγίους παραστήσαιεν
 ὁμνητὰς, λυθέντες δὲ καὶ τοῦ σώματος ὅπερ παθεῖν
 ἀνάγκη τὴν σύνθεσιν δοξολογήσαιεν ἐν τούτοις ἀθά-
 νατα, καὶ οὕτω δοξολογοῦντας παρασκευάσαιεν καὶ
 τὸν μεγαλόδωρον πᾶσιν μεγαλοδωρίας ὑπερβαίνειν
 ὑπερβολὴν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἐκάστη προσοφειλομέ-
 νων διανεμήσεων. Εἰ γοῦν οὕτω ταῦτα, πῶς καὶ ἡ
 βασιλεία μου ἐπὶ τῆ ἐκ καινῆς ἀνεγειρομένη παρ'
 αὐτῆς μονῆ τῆ κατὰ τὸ ὄρος τὰ Λένθου διακειμένη
 καὶ τὴν τοῦ τόπου ἐπωνυμίαν ἐξειδιωχμένη οὐ φρον-
 τίσει τὰ εἰς ἀπαρτισμὸν καὶ σύστασιν ταύτης;

α'. Ἦν μὲν γὰρ ὁ τόπος ἡρεμίας χωρίον εἰς ἑαυτὸ
 τὴν σπουδαῖον καὶ φιλήσυχον ἐκκαλούμενον, καὶ ὡς
 ἐκ τινων συμβολῶν ἐναργῶς εἰδείκνυτο, καὶ τὸ θεῖον
 ἐκεῖσε διὰ ψαλμωδίας μοναχῶν ἐδοξολογεῖτο, ἔδραν
 ἑαυτῶν ποιησαμένων τὸν ἐλεύθερον ἀέρα καὶ τὸν
 ἀπολίττυτον καὶ ἀτριβῆ τοῖς πολλοῖς χῶρον. Καὶ
 ἀμυδρῶς ἐν τούτῳ καὶ ἔχνη τῆς ἀρχαίας εὐδαιμο-
 νίας ἦσαν ἐντετηγμένα· ἀνοικοδομῆ ναοῦ πρὸς εὐ-
 τεχνίαν ἐξησκημένη, ὑπὸ δὲ τοῦ χρόνου τὴν εὐπρέ-
 πειαν ἀποχρεωμένη (d)· καὶ τἄλλα δὲ εἰς τοσοῦτον
 ἀφαντωθέντα, ὡς μηδὲ ἐν μέρσει τῶν ἐκεῖσέ ποτε
 οἰκοδομῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείμματα περισιῶζεσθαι.
 Ἄλλ' ἡ βασιλεία μου, ἀγαπήσασα τὸν τόπον ὡς ἀρε-
 τῆς σύμμαχον καὶ μοναχοῖς ἐπιτήδειον καὶ προσφο-
 ρώτατον ἐνδικαίτημα, ἠθέλησεν ἀνακαινίσει τε τὸν
 ναόν, καὶ κελλία ἀξιολόγου μοναζόντων συστήματος
 ἀνεγείρει, καὶ τράπεζαν τῆς ἐν Χριστῷ τῶν μονα-
 χῶν φιλόζητος ἀνοικοδομηθῆσαι, καὶ τἄλλα ποιῆσαι,
 ὅσα πρὸς ὑπηρεσίαν ἀνελλιπῆ τῶν μοναχῶν σύντε-
 λει. Καὶ ἀπετελέσθησαν ἀπὸ τούτων τινὰ μέχρι δεῦ-

quæ margine primi folii abscissa exciderunt.
 (d) Forte, ἀποχρεωμένη.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ρο παρὰ τῆς βασιλείας μου, προσκυρώθη δὲ αὐτῇ καὶ τὸ προάστειον ἢ βάρη ἦτοι τὰ μῆλα, σὺν τοῖς ἐν αὐτῷ προσκαθημένοις καὶ τοῖς ἀπὸ τούτων ἐκεῖθεν μεταπεσοῦσι καὶ ἐν τῇ Σμύρνῃ προσκαθίσασιν τρισὶν ἀυταδέλφοις τοῖς παισὶ τῆς μηλοῦς, ὥστε εἰς δουλείαν αὐτῶν καὶ συγκρότησιν ἔχειν τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἐν τῷ τοιοῦτῳ προαστειῷ προσκαθημένους καὶ τοὺς ἐν τῇ Σμύρνῃ ὡς εἴρηται προσκαθημένους τρεῖς ἀυταδέλφους, ἐφ' αἷς δουλείαις τῆς μονῆς τὴν τούτων ἔχουσι χρῆσιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν εἰσοδὸν ἀποφέρεισθαι. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς δικαίοις τῆς τοῦ τοιοῦτου προαστείου περιοχῆς εὐκτήριον ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὃ καὶ εἰς μετόχιον ἀνωκοδομήθη παρὰ τῶν μοναχῶν. Ἀπεκτήσατο δὲ ἡ μονὴ καὶ ἕτερον μετόχιον ἐν τῇ Σμύρνῃ, τὸν ἅγιον Γεώργιον τὸν ἐξωκαστρίτην. Ὡσαύτως καὶ τὸ ἐν τῇ λαγκαδί τοῦ κατὰ τὴν Σμύρνην θαλασσιαίου κόλπου τόπιον, ὅπερ ἀχρήσιμον ἔκειτο μέχρι τοῦ νῦν, ὅπερ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἀυλακίου τοῦ ἐπιλεγόμενου τοῦ Ἀσάνη, καὶ ἀπέρχεται μέχρι καὶ τῆς λάμπης τοῦ κουρτίου, ἀπετέλεσαν οἱ μοναχοὶ τῆς αὐτῆς μονῆς διὰ κόπων καὶ ἐξόδων οὐκ ὀλίγων εἰς βιβάριον. Ἀνεκαίνισαν δὲ καὶ εἰς τὸ τόπιον τὸ ἐπιλεγόμενον τὸ χωράφιον τῶν ἀυβάδων δύο ὕδρομυλικά ἐργαστήρια, καὶ ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Καντζουριῶνος ἐλαϊκά τινα δένδρα.

β'. Καὶ ἐπι καὶ χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου ἐδεδίθησαν εἰς βεβαίαν τὴν κατοχὴν καὶ δεσποτείαν τῶν τοιοῦτων, τὴν δέξιν αὐτῶν προσηκαμένη ἢ βασιλεία μου τὸν παρόντα χρυσοβούλλου λόγον αὐτῆς ἐπεδράβευσεν, δι' οὗ καὶ διορίζεται ἀπαρασπᾶστως καὶ ἀμετακινήτως καὶ κατὰ λόγον δεσποτείας ἐπέχει τὴν μονὴν πάντα τὰ ἀνωτέρω δεδηλωμένα, ἦγουν τὸ προάστειον τὴν Βάρην μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτοῦ καὶ διακριτήσεως καὶ τῶν ὄλων τούτου δικαίων καὶ προνομίων, τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων παροίκων, ὑπουργοῦ καὶ νομαδιαίας γῆς, καὶ πάντων τῶν ἀπὸ συνηθείας ἀνέκαθεν ἀπονενεμημένων τούτῳ τοῦ ἐν αὐτῷ μετοχίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ὡσαύτως δεσποτικὸν δικαίον ἔχειν τὴν αὐτὴν μονὴν ἢ βασιλεία μου παρακαλεῖται ἐπὶ τῷ ἐπικτηθέντι παρ' αὐτῆς μετοχίῳ κατὰ Σμύρνην τῷ ἐπονομαζομένῳ ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὁ Ἐξωκαστρίτης· ἐπὶ τῷ ἀνωτέρω ρητῶς ἀναγραφέντι βιβάριῳ· ἐπὶ τοῖς δύο ὕδρομυλικοῖς ἐργαστηρίοις· ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ καντζουριῶνι ἐλαϊκοῖς δένδροις· καὶ ἐφ' ἅπασιν τοῖς ἐπικτηθεῖσιν ἢ καὶ ἐπικτηθησομένοις παρὰ τῆς αὐτῆς μονῆς. Καὶ ἐξκουσεύειν ἢ βασιλεία μου εὐδοκεῖ διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς τὸ τοιοῦτον προάστειον, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ προσκαθημένους καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων μεταπεσόντας καὶ προσκαθίσαντας ἐν τῇ Σμύρνῃ τρεῖς ἀυταδέλφους τοὺς παῖδας τῆς Μηλοῦς, ἀπὸ πάσης καὶ παντοίας ἐπηρείας, ἀγγαρείας, παραγγαρείας, ζημίας, φωμοζημίας, καστοροκτισίας, κατεργακτισίας, κοπῆς καὶ καταβιδασμοῦ οἰασοδήτινος, ξυλῆς, στυπαξοῦγγου, καννάβειως, ὑγροπίσσου, καύσεως καρβωνίου, μιτάτου καταθέσιως καὶ ἀπλήκτου, δουκικῆς καὶ κατεπανικῆς

Α χρείας, ἐννομίου (ε), ἀέρος, ἐξελάσεως πλωτῶν καὶ κονταράτων, ἀπαιτήσεως συνδοσιῶν, δόσεως προβάτων, ζευγομαξιῶν ἐξελάσεως· ἀνευ μόνων τῶν τῷ δημοσίῳ ἀνηκόντων δύο κεφαλαίων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σιτάρης· καὶ πάσης ἄλλης ἐποικισοδήτινος ἐπηρείας, κἂν μὴ ρητῶς αὐτῇ ἐξεφωνήθη ἐν τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ τῆς βασιλείας μου. Κατὰ γὰρ τὸ καθόλου τῆς ἐξκουσείας κεφάλαιον ἢ βασιλεία μου εὐδοκεῖ ἐξκουσεύεσθαι πάντα τὰ τῇ τοιαύτῃ μονῇ διαφέροντα· ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ταύτης βιβάριον ἀπὸ τε βιβαρῶν πᾶκτων, προσκυνητικίου, ὄψωνίου καὶ λιπιῶν ἐτέρων συνηθειῶν τῶν ἐτησίως ἀπὸ τῶν βιβαρίων ἀπαιτουμένων. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ ὁ παρὼν χρυσοβούλλος λόγος τῆς βασιλείας μου τῷ μέρει τῆς τοιαύτης μονῆς εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν, ἀπολυθεὶς κατὰ τὸν Αὐγουστον μῆνα τῆς α' Ἰνδ. τοῦ 'ςψλς' ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος.

Εἶχε τὸ Ἰωάννης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Δούκας, δι' ἐρυθρῶν γραμμᾶτων τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρός.

III. Imp. Joannis Ducas Vatatzae ne defunctorum metropolitaram sive episcoporum bonis civiles magistratus sese ingerant (f). (A. 1220.)

Χρυσόβουλλον τοῦ ἀοιδίου βασιλεῦς τοῦ κατὰ τοῦ ἡμετέρου κυροῦ Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζη.

Ἔπονται οἱ Λευῖται ἐμοί, τῷ ἱεροφάντῃ Μωσιεὶ πάλαι χρηματίζει Θεός. Ἰδὲ δὲ τῶν ἄλλων ἀποτιμῶν Θεὸς οἰκειότερον ἐαυτῷ προσφοροῖ καὶ εἰς σκοποῦς τοῦ ἰδίου κλήρου τούτους ἐγκαθιστᾷ, πηλίκης καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῦς τιμῆς ἀπολαύειν χρή καὶ γίρας ἔχειν ἐξαίρετον, μήτοι γε τὸν τῆδε διαζῶντα βίον, ἀλλὰ καὶ εἰς Θεὸν μετεσκηνωμένους καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπαίρωντας, δεῖγμα μὴ μόνον τὸν βίον τούτων εἶναι περιφανῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν ἐνδοξον καὶ περιόπτου· τέκμηριον ἑναργὲς αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν ὄρος, ἐν ᾧ Μωσιεὺς μετὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐντίταλται τὴν ἀναδρομὴν ποιήσασθαι· Ἀνάσθηθι γὰρ, φησὶν, εἰς τὸ ὄρος, σὺ καὶ Ἀαρῶν ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἐκδυσον Ἀαρῶν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ Ἀαρῶν ἀποθανῶν προστεσθέτω ἐκεῖ· ἐπίσημοι γὰρ καὶ ἐφ' ὕψους καὶ ἡ τοῦ Ἐλεάζαρ χρίσις καὶ ἡ τοῦ Ἀαρῶν ἐκδημία. Ὅπόστην δὲ καὶ ἡ βασιλεία μου πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τὴν μετ' αἰδοῦς εὐσχημοσύνην ἐνδείκνυται, καὶ ὅπως αὐτοῖς καὶ μετὰ πόσης προσφέρηται τῆς τιμῆς, οὐ μόνον ὀφθασι οἱ τῇ βασιλείᾳ μου πλησιάζοντες, ἀλλὰ καὶ ὁ πολὺς λαὸς οὐκ ἠγνόησεν. Ἀλλὰ τῶν ἀρχιερατευσάντων ἐν τινι τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν ἐν σιωπῇ γεγονότων, ἦν ὁ φυσικὸς ἀποτελεῖ θάνατος, ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα λιποῦσα πρὸς τὴν οὐράνιον νυμφίον ἀναδράμη πτερυξαμένη, οἱ τὰς χρηματικὰς ἐνεργούντες δουλείας ἐν ταῖς χώραις τῆς βασιλείας μου ἐρήμην ἐρευρηκότας τοῦ ἀντιφερομένου τούτοις, ἐπιλαμβάνονται τῶν τῆνικαῦτα ὑπολειμμένων ταῖς ἐκκλησίαις καὶ παρασυλῶσιν αὐτὰ, προφάσεις ἐν

(e) Quod pro pascuis solvitur.

(f) Leuncl. Jus Græco-Rom., 1, p. 176. Vide infra num. 25.

ἀμαρτίαις προφασιζόμενοι, ὅτι ὑπὲρ τῆς συλλογῆς αὐτῶν ποιούσι τῶν ἐκ κοινοῦ ἐράνων, ἀνηκόντων ταῖς κοσμικαῖς ἐξέδοις τε καὶ ὑπηρεσίαις. Καὶ τοιοῦτοτρόπως οὐ μόνον ἐπιτρέβεται ῥύτος τοῖς τετελευτηκόσιν, ἐφ' οἷς ἀντικρυς καὶ ὁ Ὑαλμηιδὴς διὰ τῆς λύρας τοῦ Πνεύματος τὸν ἐπιτάφιον ὕμνον πλέκει θεϊότερον. *Τίμος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν δόσιων αὐτοῦ*· ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα τεμένη στυγνάζειν οἷον δοκεῖ, περιηρημένα καὶ περικεκομμένα τὴν ἐπισκομοῦσαν αὐτὰ λαμπρότητα ἐκ τῆς φωταψίας καὶ ἐτέρας ὑπηρεσίας, ἢ πρὸς τὸ πᾶν ἐνδξες ἀντιπερισταται τῆς δαπάνης ἐκλιπούσης, ἢ αἱ ἀφειδαὶ τῶν πρακτόρων σεσυλήκασι χεῖρες.

Ἡ γοῦν βασιλεία μου ἀθέμιτον εἶναι τοῦτο λογιζομένη, διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς, ἐπὶ εἰς τινὰ τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων ἐπισυμβῆθαι θάνατος, μὴ πόδα παραβάλλειν ἄλλως τοῦς κατὰ καιρὸν δοῦκας οἰουδήτινος θίματος ἢ τινὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦς πρακτόρων ἐν τοῖς κελλοῖς τῶν τετελευτηκότων ἀρχιερέων, μητροπολιτῶν δηλονότι καὶ ἐπισκόπων, καὶ τῶν οἰουδήτι ἐκείθεν ἀναλαμβάνεσθαι, ἢ τοῦς ἐκεῖσε προσκαθημένους τε καὶ παρευρεθέντας προσγενεῖς αὐτῶν ἢ τοῦς εἰς ὑπηρεσίαν ἀποτεταγμένους τοῖς ῥηθείτιν ἀρχιερεῦσι κατακρατεῖν καὶ ἔλκειν εἰς δόσιν νομισμάτων, καὶ εἰ οἰουδήτι ἀπὸ τούτων ἀναλαμβάνεσθαι. Ἀποτραπήσεται καὶ πᾶς ἐκείθεν διασειστής τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου. Τὰ δὲ παρευρεθέντα ἐν τοῖς κελλοῖς τῶν ἀρχιερέων, ἂν τε βιβλία ᾧσιν, ἂν τε ζωαρκῆ εἶδη, ἂν τε ζῶα καὶ ἕτερα τινὰ χρειώδη, παρακελεύεται ἡ βασιλεία μου, παραλαμβάνειν αὐτὰ τὸν ἐφ' ἐκάστη ἐκκλησίᾳ οἰκονόμον ἐνώπιον τοῦ κλήρου παντός, καὶ οἰκονομεῖν, ὥστε ἀνελλιπῶς καὶ θεοφιλῶς γίνεσθαι πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν τε καὶ κατὰστασιν, μέχρις ἂν ἕτερος ἐνδημήσῃ ἀρχιερεὺς.

Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ὁ παρῶν χρυσοβούλλος λόγος τῆς βασιλείας μου ἐγεγόνει πάσαις ταῖς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν, ἀπυλυθεῖς κατὰ τὴν δεκάμβριον μῆνα τῆς β' ἐπινεμήσεως τοῦ ςψλζ' ἔτους, ἐν ᾗ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπὸσημήνατο κράτος.

IV. *Imp. Michaelis Palæologi aurea bulla pro Genuensibus.* (f) (A. 1261.)

Michael in Christo Deo fidelis Imperator Moderator Græcorum Ducas Angelus Com[en]us Paleologus.

Ex quo Guillelmus Vicecomes et Guarnerius Judex delegati fuerunt mandato dominorum suorum, videlicet Domini Martini de Facio Potestatis Januæ, D. Guillelmi Doucha Nigr. Capitanei Januæ, consensu et communi consilio octo Nobilium et Antianorum populi et Communis Januæ, ad nostrum Imperium syndici, nuntii et procuratores, ad loquendum, petendum, tractandum, confirmandum, affirmandum et complendum cum Imperio nostro

(f) Edidit Ducango in *Recueil de diverses pièces pour l'hist. de Const.*, ed. Paris., p. 9 sqq.

(g) Aneam (prope Ephesum), Smyrnani, Adramyti-

PATROL. GR. CLXI.

omnia, quæ ipsis commissæ fuerunt a prædictis eorum dominis, Potestate, Capitaneo et toto Comuni Januæ: venerunt ad Imperium nostrum, Imperium nostrum recepit eosdem hilariter, honorifice, et locuti fuerunt cum Imperio nostro omnia capitula, quæ eis commissæ fuerunt petenda, et petierunt ab ipso Imperio nostro effectum eorundem: descendimus et nostrum Imperium condescendit ad prædicta capitula complenda, et iuravit et promisit dictis nuntii et procuratoribus atque syndicis, recipientibus nomine et vice Communis Januæ ipsa capitula et præsens privilegium de aurea bulla Imperii nostri munitum, ad sancta Dei evangelia et honorificam et vivificantem crucem et omnes sanctos:

Imprimis, quod a presenti die inantea habeat Imperium nostrum et successores ejus amorem et pacem perpetuam cum Comuni Januæ et Districtualibus ejus, et quod habeat guerram de cætero cum Comuni Venetorum et cum Venetis omnibus inimicis nostris, et quod non faciet pacem, cum ipso Comuni, treugam nec concordiam sine consensu et voluntate Communis Januæ. Et dictum Comune Januæ non faciet pacem, treugam neque concordiam cum ipso Comuni Venetorum sine conscientia et voluntate nostri Imperii.

Item, quod salvabit per se et homines sui Imperii, quos habet et Dei misericordia adquisierit, in mari et terra, in portibus et insulis, quos et quas habet [et] de cætero divina pietate adquisierit, universos Januenses et districtuales Januæ et eos, qui Januenses appellabuntur, in personis et rebus naufragos, dum tamen testificetur Potestati Januensi seu Capitulo vel Consulibus Januæ, qui tunc fuerint in partibus Romanæ, eos cognitos Januenses vel districtus Januæ vel dictos Januenses.

Item dedit et concessit dictis nuntii et syndicis, recipientibus nomine et vice Communis Januæ et singulorum Januensium secundum libertatem, franchisiam et immunitatem de cætero in perpetuum in mari et terra, in portibus et insulis nostris, quos et quas nunc habet [et] de cætero Dei misericordia adquisierit: ita tamen, quod omnes Januenses et districtus Januensium et dicti Januenses sint franchi et liberi et immunes in toto prædicto Imperio meo ab omni commercio, dacta, exactione, intrando Imperium meum et exeundo, stando et cundo de terra in terram, per mare et per terram, cum mercibus et sine mercibus illuc delatis vel illic emptis, cum alio deferendis, personaliter vel realiter.

Item dedit et concessit in terris infrascriptis et qualibet earum ad liberum proprietatis jus et dominium, in Anea, Simieris, in Landimoti, et Dei misericordia in Constantinopoli, et in partibus Saronichi, apud Corsandrum, (g) et infrascriptis insulis et qualibet earum, scilicet in Metelli, in Scio, et Dei misericordia in Creti, in Negroponte, Iogian-

tium, et præter Constantinopolin Thessalonicam et Cassandriam hic indicari notat Zach. a Ling.

palatium, ecclesiam, balneum, furnum et jardinum, et domos sufficientes ad stallos mercatorum, qui ibidem venerint causa negotiandi : ita tamen, quod ex ipsis aliqua pensio peti non debet nec exigi, et in prædictis terris et insulis habere debent et possint Januenses et in qualibet earum ad eorum velle consules, curiam et jurisdictionem meram et mixtam in civilibus et criminalibus omnibus super omnibus Januensibus et de districtu Januæ [et] qui dicuntur Januenses. Et si questio erit, utrum aliquis erit Januensis vel de districtu vel appellatur, credetur et stetur assertioni consulum Januensium, qui tunc temporis fuerint. Promisit autem et convenit, quod non recipiet aliquem Januensem nec de districtu in vasallum hominem seu fidelem, quia semper sit sub curia et jurisdictione consulum Januensium, et sub ipsis respondere teneatur tanquam civis et habitator Januensis.

Item promisit et convenit, quod non impediet vel impediri faciet nec permittet in toto nostro Imperio, quod habet et Dei misericordia adquisierit, aliquem Januensem vel de districtu vel dictum Januensem pro facio vel delicto alterius occasione aliqua in personis vel rebus, sed poena suos teneat auctores, ita quod cæteri nullum damnum vel lesionem patiantur pro delicto alterius, debito vel rapina. Et si quis erit accusatus vel inculpatus vel requisitus de aliquo debito, rapina vel delicto alicujus, cognoscatur de his sub curia et jurisdictione consulum Januensium. Et si aliquis de terra nostri Imperii, vel aliquis qui non sit de nostro Imperio nec sit Januensis, offenderit aliquem prædictorum Januensium vel erit debitor de aliqua quantitate, Imperium nostrum procedat et faciet justitiam summariam et expeditam.

Item, quod non permittet de cætero in tota sua terra vel in insulis nostri Imperii, quas habet et Dei misericordia adquisierit, aliquam armatam fieri, quod armata sit et esse debeat contra commune Januæ vel Januenses et districtus : non receptabit neque receptari permittet aliquam armatam contra Januenses in toto dicto Imperio, neque concedet inimicis communis Januensium mercatum aliquod, exceptis Pisanis, qui sunt fideles nostri Imperii : et omnes piratas contra commune Januensium de toto nostro Imperio expellet, et persequetur eos atque puniet secundum justitiam offensores.

Item promisit, convenit et confirmavit jura, rationes (h) et privilegium jurium et reddituum, divina misericordia favente, quod commune Januæ seu aliquis pro communi consuevit habere in urbe magna Constantinopoli. Et si Dominus omnipotens concesserit Imperio nostro recuperare et capere dictam civitatem, tunc dabit in civitate prædicta palatium communi Januæ, stallum, possessiones, et in terris et gratiam faciet dicto communi, videlicet quod dabit dicto communi ecclesiam S. Mariæ quam modo tenent Venetici, cum logiis, quæ sunt

(h) Nempe λογους, sc. χρυσοδουλλους. ΖΑΧΑ.

A intra ipsam ecclesiam, et cimiterio ipsius, atque solum castrum Venetorum, quod est in ipsa civitate, si dictum commune instantem et efficacem ad dictam civitatem capiendam succursum miserit galearum.

Item dedit et concessit jure proprietatis et domini cum plena jurisdictione mera et mixta civitatem sive locum Simirri et ejus portum cum supradictis possessionibus et districtu et habitatoribus, introitu exituque maris et terræ liberam et expeditam, perpetuo possidendam : videlicet totam illud, quod pertinet imperatoris Majestati, salvo juribus episcopatus et ecclesiarum ipsius civitatis, et eorum militum qui sunt privilegiati in ipsa civitate habitare ab Imperio nostro in ordine militia, quæ cunctis est utilis ad usum mercationum, et habet bonum portum et est affluens bonis omnibus.

B Promisit iterum et convenit dare annuatim communi Januæ pro solemnibus yperperos (h) quingentos et duo pallia deaurata, et archiepiscopatu Januensium yperperos LX et pallium unum deauratum, ut memoratur in privilegio felicitis memoriam Domini *Manuelis* Imperatoris quondam Grecorum.

Item promisit et convenit, quod non faciet de cætero communi Januæ devetum aliquod in toto dicto Imperio, quod habet et Dei misericordia adquisierit, de aliquibus mercationibus, victualibus atque grano, sed ipsis mercationes, victualia et granum permittet contrahere de toto jam antedicto Imperio omnibus et singulis Januensibus, et deferræ libere et expedite, sine aliquo impedimento dactæ, commercii sive exactionis.

C Item promisit et convenit, quod non detinebit nec detineri faciet nec permittet aliquam navim neque lignum alicujus Januensis aliqua occasione, nec aliquem Januensem in personis et rebus, sed ipsos et ipsas semper exire permittet de toto Imperio personaliter et realiter, nisi inculpatus foret de aliquo debito, furto vel rapina, de quibus sub curia Januensium debeat judicari.

Item promisit et convenit, quod non imponat aut exiget nec exigi faciet ab aliqua persona aliquod novum commercium, dactam seu exactionem in toto Imperio prædicto, quod habet vel adquisierit Dei misericordia, de illis mercationibus, quas emit a Januensibus nec ipsis vendiderit nec qui dicuntur Januenses, nisi ut hinc retro tempore felicitis memoriam domini Imperatoris *Kaloioannis* agnati nostri solitum fuerit exigere et haberi de civilibus mercationibus.

D Promisit iterum et convenit, quod non permittet de cætero negotiari inter Majus mare aliquem Latinum, nisi Januensem et Pisanum et eos, qui defecerunt portum seu res Vestiarii, quibus Januensibus devetum non faciet eundi inter Majus mare et redeundi cum mercibus, vel sine mercibus, sed liberè possint ire et redeundi (i) ab omni commercio et redire.

Promisit insuper et convenit, firmatis et ratiff-

(i) Legendum : immunes, vel et expedite.

caus per sacramentum iis, quæ continentur in præ-
senti privilegio, per Potestatem Januæ, Capitaneum
Januæ et octo Nobiles et Antianos et totam Com-
mune et Consillares Januæ versus Imperium no-
strum, quod liberabit et absolvet a carceribus et
vinculis omnes Januenses et de districtu Januæ et
qui dicuntur Januenses, qui sunt in carceribus
nostri Imperii, et ipsos redire et recedere permit-
tet. Præterea omnia et singula, ut continentur su-
perius, promisit et convenit Imperium nostrum,
et juramento confirmavit per se et successores præ-
dictis syndicis et nuntiis et procuratoribus, reci-
pientibus nomine et vice Communis Januæ et sin-
gularum Januensium.

Ex quo ergo predictas petitiones predictorum
nuntiorum recepit et adimplevit Imperium nostrum
et per juramentum confirmavit, juraverunt namque
predicti nuntii, videlicet Guillelmus Vicecomes et
Gualterius Index ad sancta Dei evangelia et hono-
rabilem et veram crucem et omnes sanctos, et re-
ceperunt super animas suas et domitorum suorum,
Potestatis, Capitanei, Antianorum, octo Nobilium
et Communis, omnes petitiones Imperii nostri sub-
scriptas, et jurare debeant multotiens, videlicet
Potestas, Capitaneus, Antiani, octo Nobiles et Com-
mune Januæ, ut adimpleant ista, et per juramen-
tum confirment et ratificent infrascripta :

In primis quod Commune Januæ habeat de cæ-
tero pacem et amorem perpetuum cum Imperio no-
stro ac successoribus ejus, et non faciat pacem,
treugam nec concordiam cum communibus inimi-
cis nostræ communitatis Venetis sine scientia et vo-
luntate nostri Imperii, sicut Imperium nostrum te-
netur non facere treugam, pacem neque concordiam
cum communibus inimicis nostris Venetis sine vo-
luntate et conscientia dicti Communis Januensium.

Item quod salvabunt, custodient et defendent in
Janua et districtu Januæ, quem habent et de cæ-
tero adquisierint, omnes nuntios et fideles homines
nostri Imperii.

Item quod omnes mercationes et omnes et sin-
guli, qui sunt de terra nostri Imperii, possint ire
Januam et facere mercantiam, et totum districtum
ejus, quem habet et de cætero adquisierit, et ex-
trahere de Janua et districtu ejus de omnibus mer-
cationibus et armis et equis libere sine aliqua da-
cta vel commercio, et quod sint liberi et franchi
in Janua et districtu ejus, quem habet et acqui-
sierit, eundo et redeundo, et quod custodiri debeant
sani et naufragi.

Item quod non permittent aliquam armatam fieri
in Janua vel districtu ejus habito vel habendo per
aliquos inimicos Imperii nostri et per aliquos alios
contra dictum Imperium vel gentes seu insulas
Imperii nostri.

Item quod omnes Januenses et de districtu Januæ,
qui voluerint venire in servitium nostri Imperii,

(j) Quod defendendum esse videtur, nisi verbum *advenit* vel ejusmodi quid exciderit.

(k) Supple, *instruere teneantur*.

A possint venire cum galeis, armis, navibus et equis,
et quod dictum Commune, Potestas et Capitaneus
non possint ipsos detinere.

Item quod omnes Januenses et de districtu et
qui pro Januensibus se appellabunt, qui fuerint in
Imperio nostro, et adjevabunt ad defendendum et
defendent terram nostri Imperii et homines bona
fide : non tamen possint propterea detineri perso-
naliter vel realiter, quin semper ad eorum volun-
tatem de nostro Imperio exire possint et recedere
personaliter et realiter.

Item quod si aliqua navis mercatorum Janu-
ensium fuerit in Imperio nostro, et tunc acciderit
quod (j) stolis Pisanorum vel Venetorum vel alic-
rum, qui habent guerram cum Imperio nostro, et
Capitaneus seu Ducas vel Castellanus loci, ubi
jam dicta navis esset, requireret de hominibus na-
vis predictæ pro munendo castrum, et pepigerit
cum ipsis Januensibus per tantum tempus, quan-
tum pactum fecerit dando ipsis solidos, videli-
cet decem dierum vel viginti vel unius mensis
vel plus vel minus, quod dicti Januenses, qui
pepigerint, teneantur debitum debito castrum il-
lud defendere et salvare sicut castrum proprium
Januensium, et non facere aliquam malitiam dicti
castri seu traditionem dicti castri ; teneantur Com-
mune Januæ, Capitaneus et Potestas contra ipsos
correctionem et vindictam facere, sicut si essent
in simili causa traditores Communis Januensium.

Item quod nuntii Imperii nostri semper ad eo-
rum voluntatem possint extrahere de civitate Januæ
et districtu habito et habendo libere sine aliquo
commercio arma et equos.

Item cum necesse habuerit galearum Imperium
nostrum et eas petere voluerit pro serviendo Im-
perio nostro, Commune Januæ, Capitaneus et Po-
testas ab una galea usque in quinquaginta (k).
cum expensis Imperii nostri, sicut apparet et scri-
ptum est de expensis in isto privilegio sacrament-
[at] o : videlicet quod homines uniuscujusque ga-
lem quolibet mense habeant pro victualibus Cant.
XC de panis biscotti, que sunt ad pondus librarum
Romanæ libræ XIVMCCC, item carnes salitas
Cant. VI Januæ, que sunt libr. DCCCCLX Romanæ,
item caseum lib. M Romanæ, item vinum ad mi-
trum Nisi CCXL. Item quod homines dictarum ga-
learum debent habere solidos Imperii nostri pro
quolibet mense et pro quolibet homine, sicut hic
continetur : videlicet Comes uniuscujusque galeæ
yperpera VI et dimidium ; IV nautileni uniuscu-
jusque galeæ yperp. XIII, videlicet quilibet nautile-
rius yperp. III et kar. VI ; supersalentes uniuscu-
jusque galeæ yperp. C, videlicet pro quolibet yperp.
II, et dimidium ; panetarius uniuscujusque galeæ
yperp. I et kar. XVIII ; vogherii CVIII uniuscu-
jusque galeæ yperp. CLXXXIX, videlicet pro quolibet
I et kar. XVIII. Prædictos namque solidos et

victualia dabit et solvet prædictum Imperium nostrum populo dictarum galearum ab ea die, qua recesserint de portu Januæ dictæ galeæ, in antea, et Commune Januæ teneatur debito dictis galeis apparare bene et integre de totis sarcis earum et apparatu. Quæ galeæ et homines ipsarum servire debent Imperium nostrum contra omnes homines inimicos Imperii nostri, excepto contra Ecclesiam Romanam et contra illas Communitates et Barones cum quibus Janua pacem seu conventionem habet, qui debent nominari et cognosci et dari in scriptis illa die, qua jurabunt versus Imperium nostrum Potestas, Capitaneus, octo Nobiles, Antiani, Consiliares et Commune Januæ. Et Imperium nostrum galeas sibi commissas licentiabit de Imperio nostro facto servitio: et si acciderit infra diem primam intrantis mensis Octobris, quod homines ipsarum galearum habuerint dictos solidos et dispendium dierum quadraginta tunc proxime futurorum, ex quo licentia fuerit, si non (l) ante dictum terminum dierum quadraginta dictæ galeæ portum accesserint Januæ, teneatur dictum Commune restituere Imperio nostro solidos et dispendium qui supererunt, de quibus faciat Imperium nostrum voluntatem suam. Et si acciderit quod Imperium nostrum licentiaret dictas galeas transacta dicta prima die Octobris, quod dabit Imperio nostro (m) solidos et dispendium hominibus ipsarum galearum per tantum tempus, quantum moram fecerint accedendo portum Januæ. Teneatur tam[en] admiratus, comites et naulerii dictarum galearum juramento, quod, licet Imperium nostrum ante dictum terminum ipsos licentiaret vel post, ne cum (n) dictis galeis et efficacius omnibus modis nullo tardatu[m] apud Januam commode (o) ad eorum posse.

Item quod aliquis mercator Januæ vel de districtu vel qui dicitur Januensis non portabit res alicujus extranei intrando terram nostri Imperii nec exeundo de eo in fraudem commercii Imperii nostri, et hoc cognoscatur litteris vel testimonio Consulium Januensium qui tunc fuerint Romanice.

Item quod omnes mercatores Januam et districtus habeant licentiam faciendi et exercendi et extrahendi de toto Imperio nostro omnes merces, excepto auro et argento, nisi foret de voluntate Imperii nostri: yppereros aureos et (p) Turchiferos liceat eis extrahere ad eorum voluntatem et deferre. Ex quo autem dicti syndici, nuntii et procuratores requisiverint ab ipso Imperio nostro logiam apud Landrinis (q), in Sio, Anea, Marellini, Carsandria, Simlris, et Deo volente in Constantinopoli, et in Negreponti et in Creti, et dedit et concessit ista[m] ipsis, promiserunt et promittunt ipsi nuntii, quod negotiationes, quas Januenses et qui nominati sunt

(l) Negatio delenda esse videtur. Zach.

(m) Lege; Imperium nostrum Id.

(n) Legerim; vel postea, cum Id.

(o) Legerim; contendere. Id.

(p) Et abundare videtur Id.

(q) De his nominibus vide supra ad not. g.

(r) Ex originali ediderunt Tafel et Thomas in

A Januenses apportabunt de partibus extraneis, et eas negotiationes in scripto et per sacramentum dabunt et manifestabunt et denuntiabunt certissime commissariis Imperii nostri, ut commissarii jus suum accipiant ab illis extraneis præter a Januensibus. Aliæ autem mercationes, quas afferent alii mercatores Græci et aliæ generationes ex Janua, poni debent ad domos imperiales, et ibi ipsis compartire debent Januenses, ut isti quidem liberi sint, alii autem solvant jus commercii.

Prædicta omnia et singula promittit Imperium meum per præsens privilegium sacramentatum salvare et attendere, si Potestas, Capitaneus Januæ, octo Nobiles et Antiani et Consilium totum [ei] Commune Januæ jurabunt conventiones prædictas juratas a prædictis nuntiis, syndicis et procuratoribus delegatis, videlicet Guillelmo Vicesomite et Gualterio Jdice, et salvabunt et confirmabunt omnes ipsas juratas et firmatas per prædictos syndicos, nuntios et procuratores, secundum quo continetur in privilegio inde facto,

Acta fuerunt prædicta in Romanicæ Imperio in aula Imperiali, quæ est apud Nisium, MCCLXI a nativitate Domini Jesu Christi, Indict. quarta, die XII Martii.

V. Imp. Michaelis Palmologi aurea bulla pro firmanda pace cum Venetis. (r). (A. 1265.)

Ἐπι τῷ εὐγενέστατῳ δούξ Βενετίας καὶ ἐξουσιαστῆς Χορβατίας Δαλματίας καὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ λοιπῶν χωρῶν τε καὶ νησιῶν κύρις Παινερίος Ντζένος μετὰ καὶ τῆς μικρᾶς καὶ μεγάλης βουλῆς τοῦ κουμουνίου αὐτῶν καὶ συναινέσεως καὶ γνώμης τοῦ τοιοῦτου κουμουνίου παντὸς τῆς Βενετίας ἐκλεξάμενος ἀποκρισιάρχους τοὺς δύο εὐγενεῖς ἀνδρας καὶ πρωτοσυμβούλους, τὸν τε σὺρ Ἰάκωβον Δελφίνον καὶ τὸν σὺρ Ἰάκωβον Κονταρίνον, ἀπέστειλεν εἰς τὴν βασιλείαν μου, ὥστε συντυχεῖν καὶ τρακταῖσαι περὶ ἀγάπης, καὶ πληρῶσαι τοὺς ταύτην μετὰ τῆς βασιλείας μου ὡς πληρεττάτους ἀποκρισιάρχους καὶ ἔχοντας τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ θέλημα ἅπαν τοῦ εὐγενεστάτου δούκῃ Βενετίας καὶ τοῦ κουμουνίου αὐτῶν ἀνατεθειμένον εἰς αὐτοὺς, καὶ τὸ παρ' αὐτῶν γεγονός καὶ ἀφιερῶθαι μετὰ τῆς βασιλείας μου στερηθῆναι καὶ βεβαιωθῆναι καὶ δεχθῆναι παρὰ τοῦ διαληφθέντος εὐγενεστάτου δούκῃ Βενετίας κυροῦ Παινερίου Ντζένου, καὶ τῆς μικρᾶς καὶ μεγάλης βουλῆς τῆς Βενετίας καὶ παντὸς τοῦ κουμουνίου αὐτῆς, καὶ πολλῶν συντυχιῶν γενομένων καὶ τρακταῖστων μετ' αὐτῶν, συνῆλθεν ἡ βασιλεία μου καὶ συνεβιάσθη εἰς τὸ ποιῆσαι καὶ πληρῶσαι τὴν μετ' αὐτῶν ἀγάπην ἐπὶ τοῖς κεφαλαίοις τοῖς κατωτέρω βηθησομένοις: ὁμνύει ἡ βασιλεία μου εἰς τὰ ἄγια τοῦ Θεοῦ Εὐαγγέλια καὶ εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Sitzungsber. d. k. k. Akad. d. Wissensch. 1850, phil. hist. Cl. II, p. 180. Ibidem ibi versionem vernaculam addiderunt, et adjecerunt versionem antiquam Latinam, quæ in Libro albo et Libro nacti sunt exstare. Doctissimas editorum annotationes exegeticas, historicas et geographicas adeat cui opus. Zach.

σταυρὸν, ἵνα ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας, ἥτις ἐστὶν ἅδωκαὶδεκάτη τοῦ παρόντος Ἰουνίου μηνὸς τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος, ἔχη μετὰ τοῦ εὐγενεστάτου δουκὸς Βενετίας καὶ τῆς μικρᾶς καὶ μεγάλης βουλῆς αὐτῶν καὶ παντὸς τοῦ κουμουνίου τῆς Βενετίας ἀγάπην καθαρὰν καὶ ἀδολέυτον οὕτως·

Ἴνα μετὰ τὸ συνδεθῆναι αὐτοὺς εἰς ἀγάπην μετὰ τῆς βασιλείας μου οὐ μὴν ποιήσωσιν οὔτοι μετὰ ἄλλου γένους ἀγάπην κατὰ τῆς βασιλείας μου· ἀλλ' οὔτε ἐὰν ἐπιχειρήσῃ τις ἄλλος, ἢ (κ) ἀπὸ τῶν νῦν κρατουμένων εἰς φιλίαν τῆς Βενετίας, καὶ ὁρμήσῃ κατὰ χώρας τῆς βασιλείας μου, ἢ ὁ κύριος πάππας, ἢ ὁ ρῆξ Φραγγίας, ἢ ὁ ρῆξ Σικελίας, ἢ ὁ ρῆξ Καστέλλας, ἢ ὁ ρῆξ Ἰγκλιτίας, ἢ ὁ ρῆξ Ἰαγούνας, ἢ ὁ ἀντάδελφος τοῦ βασιλέως Φραγγίας ὁ κόντος Κάρουλος ἢ ἕτερος ρῆξ, καὶ κόντος, ἢ τὸ κουμούνιον τῆς Γενουᾶς, ἢ τὸ κουμούνιον τῆς Πίσσης, ἢ τὸ κουμούνιον τοῦ Ἀγκῶνος, ἢ ἕτερον κουμούνιον, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν Χριστιανός τις ἢ ἁσθεὶς ἀλλογενής, ὁρμήσῃ κατὰ χώρας τῆς βασιλείας μου ἢ κάστρου ἢ φροσσάτου αὐτῆς, ἵνα συνέλθῃ (ε) ὁ εὐγενεστάτος δούξ Βενετίας μετ' αὐτῶν ἢ τὸ κουμούνιον τῆς Βενετίας ἢ τῶν καρδιοκυρίων τις ἢ τῶν ἀρχόντων τῆς Βενετίας εἰς μάχην κατὰ τῆς χώρας τῆς βασιλείας μου ἢ κατὰ κάστρου ἢ φροσσάτου οὗτου, ἢ λόγους ἢ βουλαίς ἢ ἔργοις ἢ χρήμασιν, ἢ ἵνα ναυλώσωσιν αὐτοῖς ξύλα εἰς τὸ ἐλθεῖν ἢ ἀπὸ τοῦ κουμουνίου κοινῶς ἢ ἀπὸ πραγματευτῶν ἰδικῶς καὶ ἀρχόντων τῆς Βενετίας, ὥστε λαβεῖν ναῦλον ἢ τὸ κουμούνιον τῆς Βενετίας ἢ τινὰς τῶν πραγματευτῶν ἢ τῶν καρδιοκυρίων καὶ διακομίσει ἐχθροὺς εἰς τὴν χώραν τῆς βασιλείας μου. Εἰ δὲ τινες ρῆγας ἢ περιγκίτες ἢ κόντοι ἢ βαρουνιοὶ μετὰ φροσσάτου ζητήσουσι διαπερᾶσαι ἐπὶ τῷ ἀπελθεῖν εἰς τὸν τοῦ Κυρίου τάρον ἢ ἀλλαχοῦ, πρῶτον ἵνα ζητῇ ὄρκον ἐξ αὐτῶν ὁ δούξ Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον, ὅτι οὐ μὴ ἐλθῶσι κατὰ χώρας τῆς βασιλείας μου, καὶ οὕτως ἵνα παραχωρήσωσιν αὐτοῖς ἀπελθεῖν ἐνθα βούλονται εἰς τὴν δουλείαν αὐτῶν· εἰ δ' ἴσως περεγγίνοι τινες θελήσουσι διαπερᾶσαι δέκα ἢ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, οὐ μὴν ἀπαιτῇ ἐξ αὐτῶν ὄρκον ὁ δούξ Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον.

Ἴνα οἱ πραγματευταὶ τῆς χώρας τῆς βασιλείας μου οἱ μέλλοντες ἀπέρχεσθαι εἰς Βενετίαν ποιῶσι τὰς δοκούσας αὐτοῖς πραγματείας καὶ διδῶσι τὸ κομμέριον κατὰ τὴν συνθήθειαν τῆς Βενετίας, καὶ ἐξοινῶνται τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς ἀνεμποδίστως.

Ἴνα τὰς χώρας, ἃς κρατεῖ ἀρτίως ἡ Βενετία, τὴν Κορώνην καὶ τὴν Μεθώνην, ἔχη πάλιν καθὼς ἔχει αὐτάς. Ἴνα ἔχη τὴν νῆσον Κρήτην, καὶ ὅσοι ἄνθρωποι τῆς βασιλείας μου εὐρίσκονται ἐκεῖσε, ἵνα ἐπάρῃ αὐτοὺς ἡ βασιλεία μου καὶ οὐ μὴν μεταχειρισθῇ ταύτην ἡ βασιλεία μου. Τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅσα εἶχεν εἰς εἴσοδον ὁ δούξ Βενετίας, ἵνα πάλιν ἔχη ταῦτα, ὅσα δὲ ἦσαν ὑπὸ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ πριγκιπάτον, ὅτε οἱ Λατῖνοι ἦσαν ἐγκρατεῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα Θεοῦ εὐδοκοῦντος γίνωνται ὑπὸ τὴν βασιλείαν μου καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ

(ε) Latinum exemplar habet *qui sit*. Unde forte scribendum δ; ἢ. Ζαχ.

διαδόχους αὐτῆς καὶ τὴν Ῥωμανίαν. Εἰς τὸν Εὐριπον ἵνα ἔχωσιν, εἴ τι ἔχουσι σήμερον.

Ἴνα δώσῃ αὐτοῖς ἡ βασιλεία μου εἰς τὸν Ἀλμυρὸν τόπον εἰς κάθισμα, καὶ ποιήσωσιν ἐν αὐτῷ ἀναπαύσεις. Ἐπεὶ δὲ ἔχει ἡ βασιλεία μου μάχην μετὰ τοῦ Εὐρίπου, καὶ εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ Βενετικοί, ἵνα ἔχη ἡ βασιλεία μου κατακεκρατημένην τὴν σκάλαν τοῦ Ἀλμυροῦ, ὅπως μὴ ἐπαίρωσιν ἀπὸ τῆς τοιαύτης σκάλας βρώσιμα καὶ πόσιμα οἱ ἐν τῷ Εὐρίπῳ Βενετικοί, καὶ ἀποκομίζουσι ταῦτα εἰς ζωάρκειαν τῶν ἐν τῷ Εὐρίπῳ ἐχθρῶν τῆς βασιλείας μου Λατίνων· μέχρις ἂν δῆη Θεός, καὶ γένηται ἐγκρατής ἡ βασιλεία μου τοῦ Εὐρίπου, καὶ τότε ἵνα ἀπολύσῃ ἡ βασιλεία μου καὶ τὴν τοιαύτην σκάλαν πρὸς τὸ μέρος τῆς Βενετίας. Ὅτε δὲ μέλλει πολεμεῖν ἡ βασιλεία μου μετὰ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας τοῖς εἰς τὸν Εὐριπον Λατίνους, οὐ μὴν ἀποστείλῃ ἡ Βενετία συμμαχίαν ἢ χρήμα εἰς βοήθειαν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ Εὐρίπῳ εὐρισκόμενοι Βενετικοί, εἰ μὲν ἀποσχισθῶσιν ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν ἐκεῖσε Λατίνων καὶ πέσωσιν ἰδικῶς, καὶ οὔτε τοῖς Λατίνους συμμαχοῦσιν οὔτε τῇ βασιλείᾳ μου ἀντιδικοῦσιν, ἵνα φυλάσσωνται καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτῶν παρὰ τοῦ μέρους τῆς βασιλείας μου, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Βενετικοί· εἰ δὲ ἀντιδικήσωσιν οὔτοι μετὰ τῶν ἐκεῖσε Λατίνων τῷ μέρει τῆς βασιλείας μου εἰς τὴν κατὰ τῶν Εὐριπιωτῶν γενησόμενον πόλεμον, ἵνα καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα αὐτῶν ποιῇ ἡ βασιλεία μου, ὅπερ βούλεται. Ἀφότου δὲ βοηθεία Θεοῦ ἐπιλάβῃται ἡ βασιλεία μου τοῦ Εὐρίπου, τὸν τόπον, ὃν εὐρίσκεται ἡ Βενετία ἔχουσα ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν σήμερον, ἵνα δώσῃ τοῦτον πάλιν ἡ βασιλεία μου πρὸς τὸν εὐγενεστάτον δούκα Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον αὐτῆς· καὶ ἔχουσι πάλιν τοῦτον, καθὼς ἔχουσι σήμερον.

Ἴσαύτως ἵνα δώσῃ αὐτοῖς ἡ βασιλεία μου καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς Θεσσαλονίκης ἀνευ τοῦ κάστρου ἐνθα θέλουσι τόπον εἰς κάθισμα· εἰς τὸ μέρος τοῦ Βολεροῦ καὶ τῆς Αἴνου, ἐνθα ἀναπαυθῶσιν· ἀπὸ τοῦ Στενοῦ εἰς τὸ μέρος τῆς δύσεως εἰς δύο τόπους ἐνθα ἂν ὄρεχθῶσιν· εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν εἰς οἶον τόπον θελήσουσιν, ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐξαρτήσεως μέχρι καὶ τῶν Πηγῶν (εἰ δ' ἴσως ποτὲ τῶν καιρῶν θελήσει ἡ βασιλεία μου δοῦναι τόπον ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ τῆς Θεσσαλονίκης τινὲ τῶν Λατινικῶν κουμουνίων, ἵνα τότε προτιμᾶται ἡ βασιλεία μου τοὺς Βενετικούς, καὶ διδῶ αὐτοῖς τόπον εἰς τὰ τοιαῦτα κάστρα)· εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν ὅπου ἂν ἀρσοθῶσι· εἰς τὸ Ἰρτάκιον ἵνα ἔχωσι τόπον· εἰς τὸ Ἀτραμύτιον τὰ ὀσπήτια καὶ τὸ λουτρὸν τὰ ὄντα ἐκεῖσε· εἰς τὴν Ἀναίαν τόπον ἵνα εἰσέρχωνται καὶ ἐξέρχωνται ἐν αὐτῇ· ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Σμύρνην.

Ἴνα ἀποδιώξῃ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῆς καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν τοὺς Γενουίτας καὶ οὐ μὴν παραλάβῃ αὐτούς. Ἐὰν δὲ ποτε τῶν καιρῶν προσέλθωσιν οἱ Γενουῖται τῇ βασιλείᾳ μου καὶ παρκλητεύσωσιν αὐτήν, ἵνα δέξηται αὐτοὺς εἰς ἀγάπην, ἀλλῶς οὐ μὴν ποιῇ ταύτην ἡ βασιλεία μου

(ι) Omnino negatio deest. Ζαχ.

ἀναλαβείν· εἰ δὲ θελήσουσιν ἔλθειν εἰς τὴν χώραν τῆς βασιλείας μου, ἵνα ἀπολύωνται μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτῶν.

Ἴνα οὖ μὴν παραχωρήσῃ ἡ βασιλεία μου γενέσθαι ἀρμάτωσιν ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῆς κατὰ τῶν Βενετικώνων· ἐάν δὲ γένηται ζημία, ἵνα διορθῶται ταύτην ἡ βασιλεία μου.

Ἴνα ἐάν κουρσάριοι Βενετικοὶ ποιήσωσιν τινα ζημίαν εἰς τὴν χώραν τῆς βασιλείας μου, ἐν ἑνὸς ὁ μπάλλος καὶ οἱ ἰδικοὶ αὐτοῦ ἐπάνω εἰς τὸν ὄρκον αὐτῶν, ὅπως εὐρίσκωσιν αὐτοὺς καὶ κρατῶσι, καὶ ποιῶσι ποινὰς εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐπαίρωσι τὸ πρῶγμα τῶν ἀδικηθέντων καὶ ἐπιδικῶσι πρὸς αὐτοὺς, ἀνευ μέντοι τῶν Βενετικῶν τῶν κρατούμενων νησία καὶ μὴ ὑποκειμένων τῇ Βενετίᾳ· ἐάν δὲ καὶ ἀπὸ ἑτέρου γένους ἢ ἀπὸ τῶν νησιῶν τῶν ὡς εἴρηται μὴ ὑποκειμένων τῇ Βενετίᾳ ἔλθωσι κουρσάριοι κατὰ τῆς χώρας τῆς βασιλείας μου, οὐ μὴν δέχωνται αὐτοὺς ἢ εἰς χώραν αὐτῶν ἢ εἰς νησίον, ἀλλ' ἵνα μάχωνται καὶ ἀποδιώκωσιν αὐτοὺς, καθὼς καὶ οἱ τοῦ μέρους τῆς βασιλείας μου. Ὅστις δὲ ἀναδέχεται τούτους, ἐάν εἴρῃ τιμωρίαν ἀπὸ τῆς βασιλείας μου, οὐ μὴν ἐνδέχεται ἡ βασιλεία μου εἰς τὸν ὄρκον χάριν τῆς παιδεύσεως τῶν τοιούτων.

Ἴνα ἐάν συμβῇ γενέσθαι τι σφάλμα ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Βενετίας εἰς τὸ μέρος τῆς βασιλείας μου, οὐ μὴν ἀπολύῃ ἡ βασιλεία μου τὴν ἀγάπην τοῦ εὐγενεστάτου δουκὸς Βενετίας καὶ τοῦ κουμουνίου αὐτῶν καὶ κινῆται εἰς μάχην, ἀλλ' ἵνα διαμηνύῃ τῷ εὐγενεστάτῳ δουκὶ Βενετίας καὶ τῷ κουμουνίῳ, καὶ γίνηται περ' αὐτῶν ἡ διορθώσις. Ἰσαύτως ἵνα ἐάν συμβῇ γενέσθαι τι σφάλμα περὶ τοῦ μέρους τῆς βασιλείας μου εἰς τὸ μέρος τῆς Βενετίας, οὐ μὴν ἀπολύῃ ὁ δούξ Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον τὴν ἀγάπην τῆς βασιλείας μου καὶ κινῆται εἰς μάχην, ἀλλ' ἵνα διαμηνύῃ ὁ δούξ Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ γένηται παρὰ τῆς βασιλείας μου διορθώσις. Εἰ δὲ συμβῇ τὸν εὐγενεστάτον δούκα Βενετίας τὸ κοινὸν λαβεῖν χρέος, ὅπερ ἀπεύχεται ἡ βασιλεία μου, ἵνα οἱ διάδοχοι τῆς ἐξουσίας τοῦ δουκάτου τῆς Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον αὐτῶν καὶ ἡ μικρὰ καὶ μεγάλη βουλή στέργωσι τὰ τοιαῦτα κεφάλαια.

Ἀπερ δὴ κεφάλαια οὕτως ἐπωμύσατο ἡ βασιλεία μου ἐνώπιον τῶν διαληφθέντων εὐγενῶν δύο ἀνδρῶν καὶ ἀποκρισάριον, τοῦ τε σὺρ Ἰακώβου Δελφίνου καὶ τοῦ σὺρ Ἰακώβου Κονταρίνου, οἷς ἐμφανισάντων τῇ βασιλείᾳ μου τὴν ἣν εἶχον οὗτοι ἔγγραφον δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἀπὸ τοῦ δουκὸς Βενετίας καὶ τοῦ κουμουνίου εἰς τὸ τρακταῖσαι καὶ πληρῶσαι τὴν ἀγάπην μετὰ τῆς βασιλείας μου, ἥπερ δὴ γραφὴ ἐπὶ λέξεων ἔχει οὕτως· «Ἡμεῖς Παινέριος Ντζέννος, Θεοῦ χάριτι δούξ Βενετίας, γνωστὸν ποιούμεν πάσι τοῖς τὸ παρὸν ἡμῶν ἔγγραφον θεωροῦσιν·

(v) Exstat Latine in Libro albo et Libris pactorum.

(z) Hoc rescriptum cum tribus novellis sequentibus ex cod. ms. Garasini archiep. calderunt Rhallis et Pottis in Collect. can. tom. V, p.

Ἐπεὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ φρονίμοις ἀνδράσιν Ἰακώβῳ Δελφίνῳ καὶ Ἰακώβῳ Κονταρίνῳ, τοῖς πιστοῖς ἡμῶν καὶ ἀγαπητοῖς, μετὰ τῆς μεγάλης καὶ μικρᾶς βουλῆς τοῦ κουμουνίου τῆς Βενετίας ἀνεθέμεθα πληρεστάτην δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτοῖς ἐδώκαμεν ἐνεργεῖν τὰ παρόντα, ἦτοι τρακταῖσαι, συμβῆσιν ποιήσασθαι μετὰ τοῦ ὑψηλοτάτου κῦρ Μιχαῆλ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων Δούκα Ἀγγέλου Κομνηνοῦ τοῦ Παλαιολόγου καὶ γενέσθαι χρυσόβουλλα, καὶ πληρῶσαι καὶ στερεῶσαι μετὰ τοῦ ρηθέντος βασιλέως καθὼς αὐτοῖς φανῆ κρεῖττον, καὶ ποιῆσαι καὶ ἀναλαβεῖν ὑποσχέσεις καὶ ὀρκιμοτικὰ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὸ κουμούνιον τῆς Βενετίας, καθὼς αὐτοῖς φανῆ κρεῖττον, καὶ γενικῶς καὶ διὰ πάντων ποιῆσαι εἰς τὰ προρῆθέντα καὶ εἰς τὰ πλησιάζοντα αὐτοῖς, καθὼς ἂν αὐτοῖς φανῆ εὐχερὲς· ὑποσχόμεθα ἡμεῖς ἐν τῷ ἰνόματι ἡμῶν καὶ τοῦ κουμουνίου τῆς Βενετίας, ἔχειν εἰς ἡμᾶς τὸ στέργον καὶ ἀποδεκτέον καὶ στερεόν καὶ οὐ μὴν ἐναντιωθῶμεν κἄν εἴ τι οἱ εὐγενεστάτοι οὗτοι ἢ εἰς ἐξ αὐτῶν εἰς ὃν φανῆ τὸ παρὸν ἔγγραφον συμβεβασθῶσιν εἰς τὰ προρῆθέντα· καὶ ἵνα ἡ παροῦσα ἡμετέρα ἀνάθεσις ἢ πληρεστάτη καὶ στερεὰ, ὠρίσαμεν καὶ ἐβουλλώθη αὕτη μετὰ ἡμετέρου μολιδίνου σιγίλλιου, καὶ διὰ χειρῶν Κορβάδου τῆς ἡμετέρας αὐλῆς κανικλείου ὠρίσαμεν καὶ ἐσημειώθη. Ἐδόθη ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ ἡμετέρου δουκάτου τρέχοντος χρόνου τοῦ Κυρίου χιλιοστοῦ διακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ πέμπτου μηνὶ Μαρτίῳ ἡμέρᾳ δωδεκάτῃ Ἰνδικτιῶνος η'. Ἐγὼ Κορβάδος, νοτάριος τῆς δουκικῆς αὐλῆς τῆς Βενετίας κανικλείου, ἐπλήρωσα καὶ ἐστερέωσα. Οὕτω μὲν οὖν εἶχε τὰ τῆς γραφῆς· ἡ δὲ γε βασιλεία μου οὕτως ὀμνύει φυλάξαι ταῦτα πάντα, ἐάν καὶ ὁ εὐγενεστάτος δούξ Βενετίας καὶ τὸ κουμούνιον ταύτης καὶ ἡ μικρὰ καὶ μεγάλη βουλή στέργωσι καὶ φυλάξωσι ταῦτα εἰς τε τὴν βασιλείαν μου, εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους αὐτῆς καὶ εἰς τὴν Ῥωμανίαν ἀπαράθραυστα.

Μιχαῆλ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας Ἀγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος.

VI. Imp. Michaelis Palæologi renovatio pacis cum Venetis. (v) (A. 1268.)

D VII. Imp. Michaelis Palæologi rescriptum, quo Theodoro Scutariotæ diacono dicæophylacis dignitas confertur. (z) (A. 1270.)

Ὅρισμός τοῦ βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ (y) πρὸς τὸν Σκουταριώτην γεγονότα Κυζίκου. Ὅρισμός προσκυνητῆς τοῦ κραταιοῦ καὶ θεοστεφοῦς ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, ὅτε με τῷ τοῦ δικαιοφύλακος ἐτίμησεν ἀξιώματι.

Μιμεῖται καὶ Μωϋσῆν ἐκεῖνον ἡ βασιλεία μου τὸν δημαγωγὸν, καὶ πρὸς τὸν τῆς νομοθεσίας ἐκείνου

526.

(y) Intelligitur Michael Palæologus, qui Comneni cognomento utebatur. Sub illo enim Theodorus Scutariota dicæophylacis munere functus est, ut ex Pachymere editores annotaverunt. Ζηνα.

ζῆλον ὡς ἐφικτὸν ἀπευθύνεται· ὡς γὰρ ἐκεῖνος τὸν δακτύλιον Θεοῦ γραφέντα νόμον ἐγχειρισθεὶς διὰ τοῦ Ἀαρὼν, σεμνυνομένου τῷ τηρικαῦτα τῷ ἱερατικῷ ἀξιώματι, τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ διεπόρθμευε, κατὰ ταῦτα καὶ ἡ βασιλεία μου τὸ παντὸς τιμώμενον τῆς βασιλείας χρῆμα λαβοῦσα παρὰ Θεοῦ, ἦν ἔννομον ἀρχὴν οἱ πάλαι ὤρισαντο, κἀντεῦθεν οὕσα νόμος ἐμψυχος ἀτεχνῶς, ὡς καὶ τὸ δόξαν ταύτη καθάπερ νόμον γραπτὸν καὶ λέγεσθαι καὶ πιστεῦσθαι, τὸν ἐντιμότετον ἐν πατριαρχικοῖς ἀρχουσιν ἐπὶ τῶν δεήσεων κῦρ Θεόδωρον διάκονον τὸν Σκουταριώτην ἀνδρα εὐροῦσα κατὰ τὴν παλαμφορομένην Θεῷ καρδίαν οὕτης, καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις λογικαῖς ἐπιστήμαις καὶ τοὺς λόγους ἀκριβῶς μελετήσαντα, καὶ τῷ ἱερῷ καὶ θεῷ καταλόγιμ ἔμπρέποντα, τῇ τοῦ δικαιοφύλακος ἀξία τιμᾶ· χρεῶν γὰρ τὸν ἐκ τε θείων καὶ ἀποστολικῶν κανόνων, ἐκ τε τῶν νόμων, οὓς σοφοὶ ἄνδρες ἐξέθεντο, γινώσιν ἐς τὰ μάλιστα συλλεξάμενον καὶ τῷ δικαιοφυλακικῷ ἐνσεμνύνεσθαι ἀξιώματι.

"(Ὅθεν καὶ διορίζεται ἡ βασιλεία μου διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς προστάξεως, διενεργεῖσθαι παρὰ τοῦ διαληφθέντος ἐντιμότετου ἐν πατριαρχικοῖς ἀρχουσιν ἐπὶ τῶν δεήσεων κῦρ Θεοδώρου διακόνου τοῦ Σκουταριώτου τῷ δικαιοφυλακικῷ ὀφφίκιον μετὰ πάντων τῶν ἀπογενεμημένων αὐτῷ δικαίων καὶ καθὼς ἐνηργεῖτο καὶ παρὰ τῶν πάλαι κεκτημένων αὐτῷ, καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης μετέχειν τοῦτον τιμῆς τε καὶ τάξεως, ἐν τε καθέδραις, στάσεσι καὶ πᾶσιν ἄλλοις, καὶ ἐν τῷ εὐαγεῖ κλήρι τῆς βασιλείας μου, πάσας τε τὰς ἀνάκαθεν προσαρμοσθείσας τῷ τοιοῦτῳ ὀφφικίῳ κρίσεις διεξάγειν καὶ περατοῦν. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγεγόνει καὶ ἡ παροῦσα τῆς βασιλείας μου πρόσταξις δι' ἀσφάλειαν.

Ἐἶχε τό· Μηνὶ Ματῶ Ἰνδικτιῶνος ιγ' διὰ τῆς βυσιλικῆς καὶ θείας χειρὸς.

VII). *Imp. Michaelis Palaeologi rescriptum de promovendo Theodoro Scutariota ad altiore dignitate ecclesiasticam.* (A. 1270.)

"Ἐπερον πρόσταγμα σεπτὸν τοῦ κοσμοποθήτου κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, δι' οὗ μοι καὶ τόπος ἀπεδόθη κἀν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀνάλυτος, εἰ καὶ διὰ τὰ τινῶν ἀπρεπῆ σκάνδαλα καὶ τὴν ἐν τῷ χαρῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ἀφίλον στάσιν ἐπέκλινα, τὴν εἰρήνην αἰρετισάμενος· μετ' οὗ πολὺ δὲ καὶ σακελλίου ἐσφραγίσθην, καὶ τὸν τόπον τοῦ σακελλίου ἀπέλαβον.

"Ἀγιωτάτῃ μου δέσποτα καὶ οἰκουμενικῆ πατριαρχα, οἶδεν ἡ ἀγιωσύνη σου, ὡς ἀνεδέξατο ἡ βασιλεία μου τὸν τιμιώτατον δικαιοφύλακα κῦρ Θεόδωρον διάκονον τὸν σκουταριώτην, καὶ οἴας καὶ πόσης αὐτὸν ἀξιοῖ προσπαθείας καὶ οἰκειώσεως, τῆς τε περὶ τὰ θεῖα γνώσεως αὐτοῦ χάριν, καὶ τῆς περὶ τὰ πράγματα προσούσης τούτῳ εἰδημοσύνης καὶ ἀρετῆς. Ἐπεὶ οὖν οὕτως αὐτὸν ἀνεδέξατο καὶ οὕτως ἔχει τοῦτον ἡ βασιλεία μου καὶ τοιοῦτῳ ἀξιώματι κατεκόσμησεν, οὐ δέον πάντως τῷ μὴ καὶ παρὰ τῆς ἀγιωσύνης σου καὶ τῆς τῶν συγκλητικῶν αὐτῶν ἀνα-

λόγως μετέχειν τιμῆς τε καὶ τάξεως ἐν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀφφικίῳ κἀν ταῖς καθέδραις καὶ στάσεσι· χρεῶν γὰρ τὸν, ὅν ἡ βασιλεία μου κατὰ λόγον τιμᾶ, καὶ παρὰ τῆς ἀγιωσύνης σου κατ' ἴσον τιμᾶσθαι, καὶ τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κἀν τῇ συγκλητικῇ τιμιον, καὶ παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ σου καὶ τῷ κλήρῳ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τιμῆς καταξιοῦσθαι τῆς κρείττονος· εἰ περ ἐπιστημονάρχης, σὺν Θεῷ φάναι, τῆς Ἐκκλησίας σου ἡ βασιλεία μου, καὶ κατὰ κρίσιν οἰκονομεῖ τοὺς λόγους αὐτῆς· πρὸς τύπον δὲ τῶν βασιλικῶν καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων παρὰ τῶν ἀοιδίμων καὶ φιλευσεβῶν βασιλέων ἐτάχθησαν, καθὼς κἀν τῷ θεῷ ἰδίῳ τοῦ πρώτου τῶν Χριστιανῶν βασιλέως, μεγάλου καὶ ἀγίου Κωνσταντίνου, ὃ πρὸς τὸν μακάριον ἐξέθετο ΣΩθεστρον, οὐκ ἀσχεπῶς, ἀλλ' ἀριστα τεθέσπισται· ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλον τῷ πρωτοτύπῳ ἐπακολουθεῖν τὰ πρὸς μίμησιν. Διὰ τοι τοῦτο καὶ οἰκονομήσαιο ἡ ἀγιωσύνη σου ἔχειν ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν τοιοῦτον δικαιοφύλακα κἀν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὀφφίκιον τῶν προβαθμίων καὶ ὑψηλῶν, καὶ ὡς τῷ κλήρι τῆς ἀγιωτάτης Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καταλεγόμενον ἴστασθαι, καὶ προκόπτειν μετὰ τὸν νῦν τιμιώτατον πρωτέκδικον τὸν Γεμιστὸν, ἕνα καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐξωκατακοίλων ἀπὸ γε τῆς σήμερον γνωριζόμενον· ἀτοπον γὰρ τὸν ἐν καθέδραις ταῖς μείζοσι καὶ προβαθμιαίταις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀγιοσοφικῶν ἀρχόντων ὡς τὸ εἰκὸς συντιμώμενον, μὴ κόν τῇ ἐκκλησιαστικῇ στάσει καὶ προκοπῇ τὸν προσήκοντα τόπον ἔχειν, καὶ τοῖς ἐξωκατακοίλοις συνίστασθαι καὶ τῆς αὐτῆς συμμετέχειν τούτων τιμῆς τε καὶ προκοπῆς. Ἡ μὲν οὖν βασιλεία μου ἤδη τὰ περὶ τούτου παρεδήλωσε τῇ ἀγιωσύνῃ σου, ἧ καὶ ἔργον ἔσται πρὸς ἔργον ἀγαγεῖν καὶ πληρῶσαι τὸ τοιοῦτον τῆς βασιλείας μου θέλημα, ὡς θεάρεστόν τε καὶ δίκαιον· ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὸ παρὸν πρόσταγμα τῆς βασιλείας μου ἀπελύθη, ὀφείλον ἀντιστραφεῖναι τῷ τιμιωτάτῳ δικαιοφύλακι κῦρ Θεόδωρῳ διακόνῳ τῷ Σκουταριώτῃ δι' ἀσφάλειαν.

Μηνὶ Ματῶ Ἰνδικτιῶνος ιγ'.

IX. *Imp. Michaelis Palaeologi, ut videtur, rescriptum, quo montis Sinai propositus hyperitimus nominatur.* (A. 1271.)

"Ὅρισμὸς τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ὅν ἐποίησε διὰ τὸ θεοδάδιστον ὄρος τὸ Σίναιον.

Εἰ δὲ καὶ ἀνδράσι, τοῖς περιδεξίοις εἰς ὑπηρεσίαν τῆς βασιλείας, ἀρχόντων καταστρατηγῆσαι ὀρεγομένοις, ἢ πόλεων διοικήσεις ἐγχειρισθῆναι ἢ λαοὺς ὀδηγῆσαι ἢ καὶ ἄλλ' ἄττω τοιαῦτα πράττειν δεομένοις τῷ κράτει τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς φαινόμενα χρήσιμα, τιμὴν ἐπιμετρεῖ τὴν προσήκουσαν, τῶν δ' ὑπηκόων, ὅσοι εὐγνωμόνως εἰσηγούμενοι, δίκαιοι ἂν εἴεν τὰ τῆς ὑποθήκης τούτων βλέπειν τὰ πέρα· ἐπιδεχόμενα· ἀνδράσι σεμνοῖς καὶ βίῳ καὶ τρόπῳ καὶ Θεῷ πλησιάζουσιν, οὐχ ὅσα τῶν εἰς τὰ ἐκτελεστέων συντεινόντων, ἀλλὰ κρείττω καὶ εἰς ψυχὴν αὐτῆν παραπέμποντα τὴν ὠφέλειαν, μᾶλλον δὲ καὶ τούτο

κακίον περιποιούμενα τούτοις ἐκ τῆς ἀνωθεν δεξιᾶς προβαλλομένοις τοῖς αὐτοκράτορσι, πῶς οὐκ ἂν εἴη τῶν καθηκόντων ἐπικλινὲς ὥτιον βραβεύειν, καὶ εἰς τὸ τέλος ἀγειν ἄπερ αἰτήσαιντο; Εἰ δὲ καὶ ἄλλως τῇ δεήσει τιμᾶται τὸ εὐλογον, οὐχ ὅπωπ; διὰ τὴν τούτων παράκλησιν, ἀλλ' ἤδη καὶ καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀξίως ἔχει γενέσθαι, τηνικαῦτα καὶ μᾶλλον ταῖς αἰτήσεσι τούτων ἐπινευτέον τοὺς ἀνακτας, καὶ παρεκτέον ἄπερ ἐθέλοισιν, ἐν' εἶεν οὐ μόνον αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ δικαίῳ κατὰ τὸ εἶδος χαριζόμενῳ.

α'. Τοῦτο καὶ ἄρτι τῇ βασιλείᾳ μου παρέστιν ἰδεῖν ἐκτελούμενον, δωρουμένη τοῖς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ τιμὴν τὴν ὑπέρτιμον· τοῦτο μὲν δι' ἰκετεῖν, ἣν ἐποίησατο πρὸς με ὁ Πτολεμαῖδος μητροπολίτης, ὁ ἱερώτατος καὶ ὑπέρτιμος· οὐ γὰρ ἔκρινα ὅλως ἀξιὸν μὴ πειθηνίους τούτῳ δοῦναι τὰς ἀκοὰς, εὐλογα αἰτουμένην καὶ ἂ μὴ τετελεσμένα τῷ δικαίῳ τὴν ζημίαν προεξένησε· τοῦτο δὲ καὶ [διὰ] τὸ ἄλλως ἡγεῖσθαι τὸ τοιοῦτον ὄρος αἰδέσιμον, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἐπαπολαύειν δίκαιον ὄν, καὶ νομίζειν μᾶλλον τιμᾶσθαι τὴν βασιλείαν μου ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο τιμῆς, ἐπεὶ καὶ δοξάζειν οἶδε θεὸς τοὺς τοῦτον δοξάζοντας. Ὅρος γὰρ τοῦτο ὑπερηρμένον τῶν καθ' ἡμᾶς, ὄρος θεῖον, κατὰ τὸν Ἀβθακούμ, δασὺ καὶ κατάσκιον ταῖς τῶν ἀρετῶν ἐργασίαις καὶ ἀρεταῖς παντοίαις κατάκοσμον· εἰ δὲ καὶ ἀγιάσματος τόπον καλέσαι τις βούλεται καὶ οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώθ, προσφυῆς μὲν τὸ πρᾶγμα καὶ τῆς ἀληθείας ἀκρως ἐχόμενον. Κἂν τις θεωρεῖ τρανότερον, πλήρης ὁ θεῖος οἶκος οὗτος δόξης πολλῆς· πλὴν ἔσται κἂν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς μέρο; δόξης ἀπονενεμημένον τούτῳ παρὰ τῆς βασιλείας μου· οὕτω καὶ ἦν εἶχε πάλαι ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τὸ μείζον κατὰ τὸν προφήτην προκόπτουσαν. Ταῦτα τὸ παρὸν τῆς βασιλείας μου πρόσταγμα βούλεται· τιμᾶ γὰρ ἡ βασιλεία μου τὸν κατὰ καιροῦς τῶν ἐν τῷ Σινᾶ προστησόμενον τῶν ὑπερτίμων τῷ ἀξιῳματι, καὶ διορίζεται συναριθμεῖσθαι τρίτον τοῖς οὕτω τετιμημένοις ἐν ἅπασιν, καὶ συντιμᾶσθαι ἐν ταῖς προδόσις, καθέδραις, στάσεσιν τε καὶ συνελεύσεσιν· ἀμφιένυσθαι δὲ καὶ ἄμφια, ὅποια καὶ τῶν ἀρχιερέων ὅποσοι τὴν τοιαύτην τιμὴν ἐκ τῶν ἑκαθεν χρόνων καὶ νῦν ἀπέλαβον, τᾶλλα τε πάντα, ὅσα τούτοις καὶ τούτῳ προσέσται, κατὰ μηδὲν ἐλαττούμενα. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγεγόνει καὶ ὁ παρὸν ὄρισμός τῆς βασιλείας μου κατὰ μῆνα Ἰούλιον Ἰνδικτιῶνος 17. Ἔῃχε δὲ καὶ διὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς θείας καὶ βασιλικῆς χειρός.

X. *Imp. Michaelis Palæologi aurea bulla de possessionibus monasterii Macrinittasæ. (x) (A. 1272.)*

Χρυσόβουλλος λόγος ὁ πρῶτος, τῆς βασιλικῆς δειγμά φιλοτιμίας.

Ἡ ἐκ Θεοῦ δὲ ἡμετέρα βασιλεία περὶ τὰς αἰτήσεις αἰετῶν ὑπηκόων εὐμενέστερον βλέπουσα, οὐδὲ τοῖς εὐ ἔχουσι γένους τὴν ἰκισίαν ἔχει παραδλέπειν ἀτέλεστον, καὶ μᾶλλον ὅσοι τῆς περὶ τὴν ἡμετέραν βασιλείαν εὐνοίας ἅμα καὶ πίστεως κρητηνται, ὃ δὴτα

καὶ περὶ πλείστου γίνεται βραβεῖ καὶ βασιλέως εὐμενίαν ἐφελκυσσασθαι. Εἰ δὲ γε καὶ ἱεροφίλης αὐτοῖς ὁ σκοπὸς καὶ τὰ τῆς ἰκισίας τούτοις πρὸς θεῖαν μὴν ἀποτείνεται, ἐν ἣ θεῖων καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν ἐμπολιτεύεται σύλλογος, ἐργάται παντὸς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ διὰ βίου τὴν τραχείαν τῆς ἀρετῆς φιλοπόνως αὐλακα τέμνοντες, πῶς οὐκ ἂν παρευθὺς καὶ τὰς τῆς ἡμετέρας βασιλείας πειθηνίας λάθοισιν ἀκοὰς, ὅπτηνίκα δι' ἐνὸς τούτου τρόπου καὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ὑπὸ χεῖρα παρεχόμεθα χάριν καὶ διὰ τούτων καὶ θεὸν θεραπεύομεν;

α'. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ ὁ οἰκεῖος τῇ βασιλείᾳ μου Κομνηνὸς κύρος Νικίλαος ὁ Μαλιασηνὸς παρεκλήτευσε τὴν βασιλείαν μου, ὡς ἂν ἀπολυθείη τούτῳ χρυσόβουλλος λόγος αὐτῆς ἐπὶ τοῖς κτήμασι τῆς γονικόθεν διαφερούσης αὐτῷ σεβασμίας πατριαρχικῆς μονῆς τῆς ἐπικεκλημένης τῆς Μακρινιτίσσης, τῆς ἐπ' ὀνόματι τιμωμένης τῆς ὑπεράγνου μου θεομήτορος τῆς ὀφείας ἐπισκέψεως καὶ περὶ τὸ ὄρος τοῦ Ἀρόγγου διακειμένης, ἃ καὶ εἰσι ταῦτα, ἦγουν εἰ τι κέκτηται ἡ τοιαύτη μονὴ ἐν τῇ χώρῃ τῆς Δημητριάδος διὰ τε ἀμπελώνων, χωραφίων, γῆς ὄρεινης καὶ πεδινῆς, μυλικῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν προσκαθημένων ἐν αὐτοῖς ἀνθρώπων· καὶ τὸν ἅγιον Ὀνούφριον· ἐρημοτόπιον τὸ ἐπιλεγόμενον τῆς Καλίτζας· χωρίον ἢ Κρυποῦς μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ καὶ τῶν δύο μονοξύλων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀλιέων, χωραφίων, ἀμπελίων καὶ τῆς νεμομένης παρὰ τῆς τοιαύτης μονῆς γῆς ὄρεινης καὶ πεδινῆς ἕως τῆς

C Ἀειδαροράχης· χωρίον ἢ Καπραῖνα μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ· μετόχιον ὁ Ἅγιος Δημήτριος τὸ διακείμενον πλησίον τῆς Μεγάλης μετὰ τῶν προσκαθημένων ἐν αὐτῷ ἀνθρώπων καὶ ἀροσίμου ἀπάσης γῆς αὐτοῦ· μετόχιον τὸ ἐπονομαζόμενον τοῦ κυροῦ Ἰλαρίωνος τὸ διακείμενον ἐν τῇ χώρῃ τοῦ Ἀλμυροῦ μετὰ τῶν ἀμπελώνων καὶ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ· τὰ περιελθόντα τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἐξ ἀγορασίας ἀμπέλια ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Μορίθορι· τὰ ἀπὸ προσενεξίως τινων φιλοχρίστων ἀνδρῶν περιελθόντα τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἀμπέλια ἐν τῷ τοιοῦτῳ τόπῳ τοῦ Ἀλμυροῦ· τὸ ἐν τῷ ὄρει τῆς Ζαγοράς ἀγρίδιον τῆς Κυρακαλῆς μετὰ τῶν ἐκεῖσε προσκαθημένων καὶ πάντων τῶν δικαίων αὐτοῦ· μετόχιον τὸ ἐπιλεγόμενον ἢ Ράτουσα· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ ἐκεῖσε ἀπερβριμένη μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου· ἃ δὴ κτήματα ἐκπαλαὶ καὶ μέχρι τῆς σήμερον εὐρίσκειται ἡ τοιαύτη μονὴ νεμομένη τε καὶ κατέχουσα·

β'. Ἡ βασιλεία μου εὐμενῶς τὴν τούτου προσηκαμένη παράκλησιν, τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον αὐτῆς ἐπορέγει τῇ τοιαύτῃ μονῇ, δι' οὗ καὶ διορίζεται, ἵνα τὰ δηλωθέντα τῆς τοιαύτης μονῆς κτήματα, ἦγουν εἰ τι κέκτηται ἡ τοιαύτη μονὴ ἐν τῇ χώρῃ τῆς Δημητριάδος διὰ τε ἀμπελώνων, χωραφίων, γῆς ὄρεινης καὶ πεδινῆς, μυλικῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν προσκαθημένων ἐν αὐτοῖς ἀνθρώπων· καὶ τὸν ἅγιον Ὀνούφριον· ἐρημοτόπιον τὸ ἐπιλεγόμενον τῆς Καλίτζας· χωρίον τὸν Κρυποῦς μετὰ

πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ καὶ τῶν δύο μονοξύλων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀλιέων, χωραφίων, ἀμπελιῶν καὶ τῆς νεμομένης παρὰ τῆς τοιαύτης μονῆς γῆς ὄρεινῆς καὶ πεδινῆς ἕως τῆς Ἀειδαροράχης· χωρίον τὴν Καπραϊναν μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ· μετόχιον τὸν Ἅγιον Ἀτημήτριον τὸ διαχειρῆμενον πλησίον τῆς Μεγάλῃς μετὰ τῶν προσκαθημένων ἐν αὐτῷ ἀνθρώπων καὶ ἀροσίμου ἀπάσης γῆς αὐτοῦ· μετόχιον τὸ ἐπινομαζόμενον τοῦ κυροῦ Ἰλαρίωνος τὸ διαχειρῆμενον ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἀλμυροῦ μετὰ τῶν ἀμπελιῶν καὶ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ· τὰ περιελθόντα τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἐξ ἀγορασθῆναι ἀμπέλια ἐν τῇ τόπῳ τοῦ Μορίθορι· τὰ ἀπὸ προσενέξινος τινῶν φιλοχρίστων ἀνδρῶν περιελθόντα τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἀμπέλια ἐν τῷ τοιοῦτῳ τόπῳ τοῦ Ἀλμυροῦ· τὰ ἐν τῇ ἑρει τῆς Ζαγορᾶς ἀγρίδιον τῆς Κυρακαλῆς μετὰ τῶν ἐκείσε προσκαθημένων καὶ πάντων τῶν δικαίων αὐτοῦ· μετόχιον τὸ ἐπιλεγόμενον τὴν Ῥάσουσαν· πρὸς τοῦτοι· δὲ καὶ τὴν ἐκείσε ἀπερρίμενην μονὴν τοῦ τιμίου Προδρόμου· τὰ τοιαῦτα πάντα, ἀπερ ἐκπαλαὶ καὶ μέχρι τῆς σήμερον εὑρίσκεται ἡ τοιαύτη μονὴ νεμομένη τε καὶ κατέχουσα, κατέχη καὶ νέμηται ταῦτα ἡ τοιαύτη μονὴ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναφαιρέτως, ἀναπόσπαστως, ἀνενοχλήτως τε καὶ ἀδιάσειστος κατὰ τὴν περίληψιν τῶν προσόντων αὐτῇ ἐπὶ τούτοις δικαιωμάτων, καὶ ἀνώτερα πάτης καὶ παντοίας δημοσιακῆς ἐπηρείας καὶ συζητήσεως, ἀνευ μόντοι γε τῶν δύο τούτων κεφαλαίων, τῆς τε καστροκτισίας καὶ κατεργασίας· ταῦτα γὰρ ὡς κοινωφελῆ καὶ παρὰ τῶν τοιοῦτων τῆς μονῆς κτημάτων ἀπαιτηθήσονται.

Τῇ ἐμφανείᾳ τοίνυν τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου καθέξει τὰ τοιαῦτα κτήματα ἡ τοιαύτη μονὴ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναφαιρέτως, ἀναπόσπαστα, ἀνενοχλήτως, ἀδιάσειστα καὶ ἀνεπημέαστα χωρὶς τῶν διαληφθέντων δύο κεφαλαίων, καθὼς ἐκπαλαὶ καὶ μέχρι τῆς σήμερον εὑρίσκεται ταῦτα νεμομένη τε καὶ κατέχουσα μετὰ τῶν δικαίων αὐτῶν· ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγγόνει τῇ διαληφθείσῃ σεβασμῆ πατριαρχικῇ μονῇ, τῇ ἐπικεκλημένῃ τῆς Μιακριντίσης καὶ ἐπ' ὀνόματι τιμωμένη τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς ὁσίας ἐπισκέψεως καὶ περὶ τὸ ὄρος τοῦ Ἀρόγγου διαχειρῆμενη, τῇ γονικῶθεν διαφερούσῃ τῷ οἰκείῳ τῆς βασιλείας μου Κομνηνῶν κυρῶ Νικολᾶω τῷ Μαλιασηνῶ, καὶ ὁ παρῶν χρυσοβούλλος λόγος τῆς βασιλείας μου, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Μάϊου τῆς νῦν τρεχούσης 15' 1182. τοῦ 1057' 8000, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εἰσεβῆς [καὶ] τὸ ὑπερβῆς, τὸν ὑπεστημήνατο κράτος.

XI. *Imp. Michaelis Palaeologi rescriptum, quo Theodoros Scutariota metropolitā Cyzici hypertimi dignitate condecoratur.* (a) (Inter 1275-1282.)

Πρόσταγμα πρὸς τὸν Κυζίκου μητροπολίτην.

Ἡ βασιλεία μου πρὸς τὴν πρώην εὐκλειαν πρὸς τὰς χρυσᾶς ἐκείνας ἔνας καὶ εὐήμερας τὰς τε πό-

(a) *Pasim G tal.*

Δ λεις καὶ χώρας καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐπαναγαγεῖν ἐθέλουσα καὶ ἀναβιοῦν τὰ τῷ μακρῷ χρόνῳ γηράσαντα, καὶ εἰς ζῆλον τῶν προδεβασίλευκῶν τῆς Ῥωμανίας ἀγαθῶν βασιλέων καὶ μεγαλοργῶν ἀνατρέχουσα, καὶ τὰ ἐκείνων ἔργα μεγαλοργὰ ἅμα δὲ καὶ θεῖα καὶ ἔνσεμνα ἐπειγομένη ἀνανεοῦν, καὶ τὰ ἀπονεμεμῆμενα ἀνέκαθεν τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς λαμπρᾶς τῆς Κυζίκου πόλεως ἐπίσημα τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Κυζίκου ἐχαρίσατο, τὸ κεκτησθαι τοῦτον δηλονότι τὸ ἐμπρέπον ὑπέριμον τοῖς θεσπεσίαις ἀρχιερεῦσι τε καὶ [μητροπολίταις] ἀξίωμα, καὶ τὸ σάκκον καὶ πολυσταύριον ἐν ταῖς θείαις μυσταγωγίαις τοῦτον ἀμπισχεσθαι, καὶ λαμπαδοῦχον προτρέχειν αὐτοῦ ἀνὰ πᾶσαν τὴν αὐτῆς ἐνορίαν. Ἐφ' ᾧ καὶ διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ὑπέριμον λέγεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι τὸν διαληφθέντα μητροπολίτην Κυζίκου, καὶ πᾶν τὸ ἀνέκαθεν προσαρμόσαν τῷ τοιοῦτῳ ἀξιώματι σέμνωμα ἔχειν κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ συνήθειαν· ἐνδιδύσκεσθαι δὲ τοῦτον καὶ σάκκον καὶ πολυσταύριον ἐν ταῖς θείαις καὶ ἱεραῖς μυσταγωγίαις, καὶ λαμπάδα φαίνουσαν ἐμπροσθεν τούτου προάγεσθαι [ἀνὰ] πᾶσαν τὴν ἐνορίαν. Φῶς γὰρ εἶναι τοῦ κόσμου τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Χριστὸς ἀπεφῆνατο· φαίνει δὲ καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ, ὁ ἠγαπημένος αὐτῷ φησι μαθητῆς. Κατὰ τοὺς κυριακοὺς οὖν μαθητὰς καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ὑπήκοον τῆς βασιλείας μου πᾶσαν γῆν ἀρχιερεῖς πεφωτισμένους εἶναι θέλουσα, καὶ ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου τούτου παμφαέστατα διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν φαίνειν βουλομένη (ὡς ἀπὸ μιᾶς γάρ τινος οὐρανομήκουσ κλίμακος τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Λόγου καὶ μαθητῶν τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης χρῆμα καὶ πρᾶγμα καὶ ἐς αὐτοὺς καταθέθηκεν), εὐκότως καὶ φῶς τοῦ ἱερωτάτου αὐτοῦ μητροπολίτου Κυζίκου προπορεύεσθαι κέκρικε, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ἐπίσημα αὐτῷ ἐδωρήσατο διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς προσταξέως· ἥτις καὶ γεγονυῖα ἐπεδόθη αὐτῷ, ὀφείλουσα ἐπιγνωσθῆναι καὶ τοῖς τοῦ ἱεροῦ χαρτοφύλακος χαρτίοις τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας.

Ἐἴχε τὸ· Μητ' καὶ Ἰνδικτιῶνος, εἰ' ἐμυθῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς χειρὸς.

XII. *Imp. Michaelis Palaeologi decretum in gratiam monasterii Nova Poirw (b).*

Τοῦ αὐτοῦ θεοστεφοῦ βασιλέως πρόσταγμα τὸ δεύτερον.

Ἐπεὶ ὁ οἰκείος τῇ βασιλείᾳ μου Κομνηνῶν κύρος Νικολᾶος ὁ Μαλιασηνῶς ἐδεδόθη τῆς βασιλείας μου, ὀρισμοῦ ταύτης τυχεῖν τὴν ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἀρεανούθως διαχειρῆμενην σεβασμῆ πατριαρχικῆν γυναικίαν μονὴν, τὴν ἐκ βάρβιων ἀνεγερωθεῖσαν παρὰ τῆς ἀνεψιδῆς τῆς βασιλείας μου, Κομνηνῆς κυρᾶ· Ἄννης Παλαιολογίνης τῆς συζύγου αὐτοῦ, τὴν καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ τιμίου τιμωμένην Προδρόμου καὶ Νέαν Πέτραν ἐπικεκλημένην, διοριζομένου διατηρεῖσθαι τὴν τοιαύτην μονὴν ἀδιάσειστον τε καὶ ἀνενοχλήτων ἐπὶ τε τοῖς προσοῦσι ταύτῃ εἰσὶ μετοχίοις αὐτῆς,

(b) *Pasini ibid.*

τοῖς ἀνιδρύμενοις ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπερενδόξου μου θεομήτορος τῆς Πορταρέας ἐπιλεγομένη καὶ τῆς τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς ἐπικεκλημένης τοῦ Παλιρροπάτου, μετὰ καὶ τῆς ἀνέκαθεν νομῆς αὐτῶν καὶ διακρατήσεως, καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀκινήτοις ταύτης, ἦγουν ἀμπελοῖς, χωράφιοις καὶ ἀλλοίοις δικαίοις αὐτῆς κατὰ τὰς περιλήψεις τῶν προσόντων αὐτῆ ἑγγράφων δικαιωμάτων, τῶν τε ἀρχιερατικῶν ἐκδοτηρίων γραμμάτων τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δημητριάδος καὶ τοῦ ἐπὶ τούτοις γεγονότος πατριαρχικοῦ ὑπομνήματος, καὶ μὴ εὐρίσκειν παρά τινος τὸν τυχόντα διασεισμὸν ἢ τὴν οἰανδήποτε ὄχλησιν ἐπ' αὐτοῖς·

α'. Ἡ βασιλεία μου τῆς τούτου δεήσεως ἀπακούσασα τὸν παρόντα ὄρισμὸν αὐτῆς ἐπορεύει τῆς τοιαύτης μονῆς, δι' οὗ καὶ διαρίζεται τὸ στέργον ἔχειν καὶ ἀμετάσπαστον τὰ προσόντα τῆς τοιαύτης μονῆς ἑγγράφα δικαιωμάτων, τὰ τε ἀρχιερατικὰ δικαιωτήρια γράμματα τοῦ δηλωθέντος Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δημητριάδος καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις γεγονὸς πατριαρχικὸν ὑπόμνημα, ὥστε κατέχεσθαι παρά τῆς τοιαύτης μονῆς τὰ διαληφθέντα δύο ταύτης μετόχια μετὰ καὶ τῆς ἀνέκαθεν νομῆς αὐτῶν καὶ διακρατήσεως, τὰ τε ἀμπελῖα καὶ χωράφια ταύτης καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς δικαία, ἐλευθέρως πάντη, ἀνενοχλήτως τε καὶ ἀνασπαστικῶς κατὰ τὰς περιλήψεις τῶν τοιούτων δικαιωμάτων αὐτῆς, καὶ μὴ εὐρίσκειν ταύτην παρά τινος τὸν τυχόντα διασεισμὸν ἢ τὴν οἰανδήποτε ὄχλησιν ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ διατηρεῖσθαι ἀδιάσειστόν τε καὶ ἀνενόχλητον τῆς ἐμφανείας τῆς παρουσίας προστάξεως τῆς βασιλείας μου, τῆς καὶ ὀρεϊλούσης προσεῖναι τῆς τοιαύτης μονῆς δι' ἀσφάλειαν.

XIII. *Imp. Michaelis Palæologi aurea bulla, qua monasterium Salvatoris Christi Latoniæ, quod Thessalonica est, Comnenæ Iouarph Maliaseno conceditur : et de conjunctione inter monasterium Macrinitissæ et Nouæ Ροιτæ. (c)*

Χρυσόβουλλος λόγος τρίτος.

Δύναται τι παρὰ βασιλεῖ καὶ ὁ τῆς σωματικῆς εὐγενείας λόγος, εἴ τις τῆς βασιλικῆς ἐξαρτώμενος γνησιότητος ἐκ τῆς σχέσεως τὴν φύσιν παρίστησι καὶ ἀνύσιμα τὰ κατὰ σκοπὸν τίθησιν αὐτὸ δὴ τοῦτο προβαλλόμενος εἰς καταδυσώπησιν· πολλῶν δὲ μᾶλλον εἴ τις τὴν ἐν τῇ ψυχῇ διάβειν δείκνυσιν ἐκ τε δὴ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ τὴν φροντίδα πάσαν ἐξανάλισκειν περὶ τὰ θεῖα τε καὶ θεάριστα καὶ τὸ χάριν ἔχειν ἐκείθιν εἰς ψυχικὴν συντείνουσαν τὴν ὠφέλειαν· εἴ δ' ἄμφω τινὲ συνδεδραμηκότα, τὸ μὲν ἐπιφινίμενον ἐκ τῶν ἐξωθεν καὶ σωματικῶν, τὸ δ' ἐκ τῶν ἐνδοθεν καὶ κατὰ Θεὸν, εἰς μὲν τὸν τῆς παρακλήσεως συμπροταθεῖεν λόγον, τὸ δὲ τῆς αἰτήσεως εὐλογον ἐκ τῆς χρηστότητος τοῦ τρόπου γινώσκοντο, ἄβρον ἂν ἢ λόγος τὸ ἐξαιτούμενον ἀνυσθῆσεται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω γνώμης τετύχηκεν, αὐτοῖς δὲ τοῖς πράγμασιν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἐπιγνώσθησεται.

(c) Pasini ibid.

α'. Ὁ γὰρ τοῖς περιπόθητος ἀνεψιὸς τῆς βασιλείας μου τιμιώτατος ἐν μοναχοῖς Κομνηνὸς κύριος Ἰωάννης ὁ Μαλιασηνὸς, τυγχάνων ἐκ γένους προσήκιον τῆ βασιλείας μου, καὶ μηδαμῆ λειπόμενος τῶν ἄλλων ταῖς πρὸς τὸ καλὸν διασκέψαι τὸ πλεῖον φέρει ταῖς ἐν περιστατικαῖς καὶ ἀνάγκαις χρεῖαις καρτερίαις ὑπὲρ τοῦ οἰκείου γένους κατὰ καιροῦς καὶ τοῦ τῆς ψυχῆς φρονήματος γενναιότησιν, ὡς ἐκ τούτου καὶ ζῆλον μὲν ἐμφαίνειν ὑπὲρ τῶν ἐκ γένους ὁμοφύλων αὐτῶ, ὅσον ἂν προσῆκον εἶη τῶ τοιούτῳ τυγχάνοντι, οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ τῆς εὐνοϊκῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν βασιλείαν ἀκραιφνοῦς διαθέσεως, καὶ μὴ τὸ τῆς εὐγενείας τίμιον καὶ σεμνὸν ταπεινοῦν ἐξ αὐτῶν ἔργων, ἀλλ' εἰς ἅπαν ταύτην συνιστᾶν ἐκ τῆς ἀναλόγου τούτων καὶ ἰσορροποῦς ἐπιδείξεως. Ὅτι δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ σωτηριώδους ἔργου μελέτην ἀεὶ ποιούμενος οὐ διαλείπει μὴ παντὶ τρόπῳ καὶ παντοίαις ἔργων ἰδέαις ἐκκαλύπτειν τὴν τῆς ψυχῆς ἐγκραυτομένην ἐν τούτῳ κατάστασιν, πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα τὰ περὶ τούτου δῆλον ποιεῖ, τὸ δὲ τῆς αἰτήσεως νυνὶ προβαλλόμενον σαφὲς πάντως καὶ πρόδηλον γινώρισμα τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν θεαρέστου τούτου γνώμης καὶ προαιρέσεως. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρὶν ἀμφιέσασθαι τὸ μοναχικὸν (ταυτὴν δ' εἰπεῖν καὶ ἀγγελικὸν) σχῆμα ἐν τούτῳ καταστάσεως ἐπὶ τῶν ἔργων ἦν, καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς ἐν κόσμῳ χαριζόμενος ἦν ὅσον τοῖς θειοτέροις ἀεὶ προστιθέμενος, ὥστε καὶ τὰς ἐπὶ σταυροπηγίῳ πατριαρχικῶν ἀνεγηγεργμένας δύο τούτου μονὰς (τὴν τε διαφέρουσαν αὐτῶ γονικὸν περὶ τὸ ὄρος τῶν Δρόγγων διακειμένην καὶ τιμωμένην εἰς ὄνομα τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς ἐπικεκλημένης Μακρινιτίσεως καὶ ὀξείας ἐπισκέψεως, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τῆς περιπόθητος ἀνεψιᾶς τῆς βασιλείας μου Κομνηνῆς κυρᾶς Ἀνθούσης Μαλιασηνῆς τῆς Παλαιολογίνης, ἐξ αὐτῶν βάθρων ἀνοικοδομηθεῖσαν καὶ διακειμένην ἐπάνω τοῦ ὄρους τῆς Ἀρνανουβαίνης, τὴν καὶ ἐπ' ὀνόματι τιμωμένην τοῦ τιμίου μου Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας) εἶτι τοῖς κοσμικοῖς συνῶν ἐπὶ μᾶλλον συνιστῶν ἦν καὶ προάγων ἐπὶ τὸ βέλτιον· καὶ νῦν δ' ὀπηνίκα κατέστη καὶ ἐπ' αὐτοῦ δὴ τοῦ πράγματος καὶ τῶν μαλακῶν ἐκείνων ἰματίων καὶ τῶν διαφόρων καὶ ποικίλων σχηματισμῶν ἀντιπεριέθετο τὸ βραχὺ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου τριθῶνιον, τῆς θεοφιλοῦς ταύτης ἐργασίας ἀπρὸς ἐξεχόμενος πάντα λέγειν καὶ πράττειν ἐπὶ τῇ ψυχῇ προσετήσατο, [καὶ] οὐδὲν ἕτερον τὴν ἡμετέραν βασιλείαν ἐξαιτησάμενος εἶλετο, ἢ ὅπερ τῶ σκοπῷ συνεβάλετο καὶ τῶ προτέρῳ τούτῳ τρόπῳ συνήνεγκε. Τὸ δὲ τῆς παρακλήσεως, ὡς ἂν δωρησῆται αὐτῶ ἢ βασιλεία μου τὴν ἐντὸς τῆς μεγαλοπόδλεως Θεσσαλονίκης σεβασμίαν μονὴν τοῦ Σωτήρος μου Χριστοῦ τὴν τοῦ Λατόμου μετὰ τῶν προσόντων ταύτη δικαίων καὶ πραγμάτων, ἅπερ εὐρίσκεται κατέχουσα νῦν ἐντὸς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκτὸς, διὰ τὰ χωράφια, ἀμπελώνων, μυλοστασιῶν καὶ ἐνοικιακῶν, καὶ ἔχουσι ταύτην αἱ διαληφθεῖσαι τούτου δύο μοναί εἰς

δοχείον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὰ ἐξῆς ἀναφαιρέτως ἅπαντα καὶ ἀναποσπάζτως εἰς διηνηκέσιαν.

β'. Ἡ γοῦν βασιλεία μου χαριζομένη τοῦτο μὲν τῇ προσοῦσῃ τούτῳ πρὸς αὐτὴν γνησιότητι καὶ τῇ εὐγενείᾳ τοῦ σώματος, τοῦτο δὲ καὶ τῇ καρτερικῶν αὐτοῦ καὶ γενναίων ὑπὲρ τοῦ τῶν Ῥωμαίων γένους ἐν τοῖς περιστατικοῖς τῶν καιρῶν ἀνταμειβομένη, προσέτι γε μὴν δεξιουμένη καὶ τῇ οἰκτιρήσει εὐλογον ὡς θεοφιλὲς ἀγαθαῖς συμπληρώσει, τὴν κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην τοιαύτην σεβασμίαν μονήν τοῦ Σωτῆρός μου Χριστοῦ τοῦ Λατόμου διαρρέται τῷ τοιοῦτῳ περιποθῆτῳ ἀνεψιῷ αὐτῆς τῇ τιμιωτάτῃ ἐν μοναχοῖς Κομνηνῷ κυρῷ Ἰωάννα τῷ Μαλιασηνῷ, καὶ θεσπίζει καὶ διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς, ἵνα αἱ διειλημμένοι τούτου δύο μοναὶ ἔχωσι τὴν τοιαύτην μονὴν ἠνωμένην μετ' αὐτῶν, καὶ ἔχωσιν αὐτὴν ὡς δοχεῖον εἰς τὴ διηνηκέσιαν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναποσπάζτως, ἀναφαιρέτως καὶ ἀδιαιρέτως μετὰ τῶν ἀρτίως εὐρισκομένων ταύτῃ δικαίων καὶ πραγμάτων καὶ κατεχομένων παρ' αὐτῆς διὰ τε χωραφίων, ἀμπελώνων, μυλοστασιῶν, ἐνοικιακῶν καὶ τῶν ἐτέρων ἐν τῇ καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης· καὶ μὴ εὐρίσκωσιν αἱ τοιαῦται μοναὶ παρὰ τινος τῶν ἀπάντων ἐπὶ τούτῳ ἔχλησιν τινα ἢ διασεισμὸν ἢ ἐμποδισμόν, ἀλλ' ἵνα διαμένη ἢ δηλωθῆσιν μονὴ τοῦ Σωτῆρός μου Χριστοῦ τοῦ Λατόμου εἰς δοχεῖον τῶν δηλωθεισῶν τούτου δύο μονῶν ἀναπόσπαστος πάντῃ καὶ ἀναφαίρετος καὶ ἀδιαιρέτος εἰς διηνηκέσιαν τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, ὅς δὴ καὶ ἐσεῖται πρὸς τὴ διαμένειν τὴν τοιαύτην μονὴν ἠνωμένην μετὰ τῶν ἀνωτέρω διειλημμένων δύο τούτου μονῶν ὡσπερ τι φρούριον ἀσφαλίστατον, ἀπειργον πάντῃ τὸν βουλευθησόμενον ἀνατρυπὴν τινα ποιῆσαι κατὰ τι τῶν διορισμένων καὶ τεθεσπισμένων τῇ βασιλείᾳ μου ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μονῇ, καὶ διακωλύον ἅπαν ὀχληρὸν καὶ ἐπηρεαστικόν.

γ'. Ἐτι ἐπικυροῖ ἡ βασιλεία μου διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς καὶ τοὺς προγεγονότας τῷ τοιοῦτῳ περιποθῆτῳ ἀνεψιῷ αὐτῆς, τῇ τιμιωτάτῃ ἐν μοναχοῖς Κομνηνῷ κυρῷ Ἰωάννα τῷ Μαλιασηνῷ, χρυσοβούλλους λόγους τῆς βασιλείας μου κατὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν περιλήψιν, ἀνευ μέντοι τῆς μιᾶς τῶν διαληφθεισῶν μονῶν, δηλαδὴ τῆς διακειμένης ἐπάνω τοῦ ὄρους τῆς Δρυανουθαίνης τῆς τοῦ τιμίου μου Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ τοιαύτη μονὴ, γυναικεία οὔσα τὸ πρότερον, θελήσει τοῦ τοιοῦτου περιποθῆτου ἀνεψιῷ τῆς βασιλείας μου, Κομνηνοῦ κυροῦ Ἰωάννα τοῦ Μαλιασηνοῦ, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς συζύγου αὐτοῦ τῆς περιποθῆτου ἀνεψιάς τῆς βασιλείας μου, τῆς τιμιωτάτης μοναχῆς Κομνηνῆς κυρᾶς Ἀνθούσης Μαλιασηνῆς τῆς Παλαιολογίνης, ἥτις καὶ τὴν τοιαύτην μονὴν ἐκ βλάβρων ἀνέγειρε καὶ συνέστησεν, ἀποκατέστη νῦν εἰς ἀνδρῶν μονήν, ὀφείλει ἔχειν τὸ στέργον καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ βίβαιον, καθὼς ἀμφότεροι διετάξαντο· ἐπεὶ δὲ ἀνέφερον καὶ ὅτι ἡ εἰς

τὴν Χάρμαιναν διακειμένη μονὴ τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς παναγίας ἀνετέθη εἰς μετόχιον παρὰ τοῦ ἱερομονάχου Θεοδοσίου δι' ἐγγράφου αὐτοῦ παρὰ δόσεως, τοῦ καὶ συστησαμένου ταύτην πρὸς τὴν σεβασμίαν μονὴν τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς Μακρινιτίσσης καὶ ὀξείας ἐπισκέψεως μετὰ τῶν προσόντων ταύτῃ δικαίων καὶ πραγμάτων καὶ κατεχομένων παρ' αὐτῆς μέχρι τοῦ νῦν, ὀφείλει ἔχειν καὶ τοῦτο οὕτως καὶ διαμένειν ἀναποσπάζτως καὶ ἀναφαιρέτως εἰς μετόχιον τῆς διαληφθείσης σεβασμίας μονῆς. Αἱ δὲ δηλωθῆσαι δύο τούτου μοναὶ, ἢ τε τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς Μακρινιτίσσης καὶ ὀξείας ἐπισκέψεως καὶ ἡ τοῦ τιμίου μου Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας, αἱ καὶ γονιούθεν τούτοις διαφέρουσαι, οὐκ ὀφείλουσιν ἑτέρα ἑτέρας κατεξανίστασθαι, ἀλλὰ διατηρεῖσθαι ἐκάστη κατὰ πᾶσαν τὴν ἐν τοῖς κυρίοις μοναστηρίοις φυλασσομένην τάξιν τε καὶ κατάστασιν, καὶ κατέχειν τὰ προσαρμόπαντα ἐκάστη ἀνὰ μέρος κτήματά τε καὶ μετρίχια, καὶ μηδέποτε πειραθῆναι τὴν ἑτέραν ὑπαγαγεῖν εἰς μετόχιον καὶ ποιῆσαι ὑφ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ διαμένειν ἀνὰ μέρος καὶ καθ' αὐτάς, καθὼς οὕτοι καθ' ὃ κτήτορες, καὶ διεσκέψαντο καὶ διετάξαντο. Ὀφείλει δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν, ὁ οἰκέτος τῇ βασιλείᾳ μου Κομνηνῆς κυρῆς Ἰωάννης Παλαιολόγος ὁ Μαλιασηνῆς, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῶν εἶναι τε καὶ λογίζεσθαι (d) ..

XIV. Imp. Andronici senioris aurea bulla de immunitate habitatorum Monembasie. (c) (v. 1284.)

Χρυσόβουλλον τῆς χώρας Μονεμβασίας.

Οὐκ ἦν ἄρα καὶ τὴν τῆς Μονεμβασίας πόλιν τῶν ἐκ τοῦ χρόνου μείναι τὸ παράπαν ἀπειράτον, οὐδ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐστάναι τῶν ἄλλων πάντων διεξαμένων μεταβολῆν καὶ γευσασμένων· τῆς τούτου παλινστρόφου κινήσεως μέντοιγε οὐδὲ τῆς αὐτοῦ παντάπασιν ἔξω γεγένηται φύσεως, ἀλλ' ἄπτεται καὶ ταύτης ὡς καὶ πάντων μεταβολῆ χρόνους πρότερον ἤδη συχνοῖς, καὶ κινεῖται πλὴν τὴν πρὸς τὰ χεῖρην κινήσιν ὡς μὴ ὥρελε. Λαμπρὰ γὰρ οὔσα τὸ πρὶν καὶ πολλοῖς εὐθηνουμένη τοῖς ἀγαθοῖς ὑπὸ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα τῆς εὐδαιμονίας ἀπέλαυεν, ἀλλ' ὁ χρόνος ὡσπερ οὐκ ἐνεγκῶν τηρῆσαι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς μὲν Ῥωμαίων ταύτην ἀποσπάζει ἐγὼ χειρὸς, δουλείας δὲ φέρων Ἰταλικῆς ζυγῶν αὐτῇ ἐπιτίθησιν· ἐντεῦθεν καὶ πᾶν ὁμοῦ τῆς πόλεως ἐξ λαμπρῶν ἀποσβέννυσι, καὶ τὴν οὐπω πρῆξιν καλλίστην ἐν πόλεσιν μετὰ βραχὺ πολλοῦ τοῦ αἰσχους ἐμπίπλησιν. Ἄλλ' οὐκ ἦν εἰς τέλος τοὺς αὐτῆς πολίτας οὕτω τῆς τῶν τρόπων χρησιμότητος ἔχοντας, οὕτω συχνοῖς κεκοσμημένους τοῖς ἀγαθοῖς περιοφθῆναι παρὰ Θεοῦ καὶ τὴν τσλαιπωρίαν φέρειν ἐπὶ πάνυ μακρόν. Οὐκ οὐκ οὐδὲ θείας ἀμοιροῦσιν ἐπισκοπῆς, ἀλλ' ἐφυρᾶ καὶ πάλιν ἔλεων ἐπ' αὐτοὺς ὁ πάντα ἐφυρῶν ὀφθαλμὸς, καὶ τῆς μὲν ἀλλογενοῦς αὐτίκα δουλείας δέχονται τὴν ἀπαλλαγὴν, πρὸς δὲ τὴν πρὶν ἐκείνην εὐθὺς εὐδαιμονίαν ἀναχωροῦσι καὶ περιφάνειαν, ὑπὸ Ῥωμαίοις *Cat. des Mss. grecs de l'Escurial. (Par. s. 1813; p. 59.*

(d) Reliqua decrant in codice.

(c) Ex codice Scorialensi Σ-1-12 edidit Miller